

ŽIVOT

KULTURNÉ SOCIÁLNÍ ČASOPIS

KWIECIEŃ – APRÍL – DUBEN Nr 4 1970 – CENA 1 ZŁ

22. DUBNA 1970 – STÉ VÝROČÍ NAROZENÍ VLADIMÍRA ILJIČE ULJANOVA - LENINA, VELKÉHO ČLOVĚKA A MYSЛИTELE JE DATEM S VELKÝM HISTORICKÝM VÝZNAMEM, KTERÉ BUDE SLAVIT VEŠKERÝ POKROKOVÝ SVĚT. LENIN, GENIÁLNÍ TEORETIK A HORLIVÝ PRAKТИK SOCIALISTICKÉ REVOLUCE, ZAKLADATEL KSSS A STAVITEL SOVĚTSKÉHO STÁTU, VEĽKÝ VŮDCE MEZINÁRODNÍHO DĚLNICKÉHO HNUTÍ. JEHO DÍLO ZPŮSOBILA NEJVĚTŠÍ ZVRAT V DĚJINÁCH LIDSTVA – ZROZENÍ TEORIE VĚDECKÉHO KOMUNISMU A VZNIK SOCIALISTICKEHO SYSTÉMU JAKO NOVÉHO SPOLEČENSKÉHO ZŘÍZENÍ. S LENINOVÝM JMÉNEM, S JEHO IDEAMI A ČINY JSOU SPOJENY SOUTOBÉ DĚJINY, VŠECHNY NEJDŮLEŽITĚJŠÍ UDÁLOSTI NAŠEHO STOLETÍ. NEEXISTUJE NA SVĚTĚ MÍSTO, KDE BY JMÉNO LENIN NEBYLO ZNÁMO, KDE BY V SRDCích UTISKOVANÝCH A UTLAČOVANÝCH LIDÍ NEBU-DILO NADĚJI, KDE BY NEBYLO PRAPOREM BOJU-JÍCICH NEBO JIŽ VÍTĚZNÝCH REVOLUCIONÁŘŮ. LENINŮV ŽIVOT A JEHO DÍLO MĚLO A MÁ I NA-DÁLE OBROVSKÝ VLIY NA TVÁŘ SOUČASNOSTI. IDEA MARXISMU, NAZVANÉHO PO LENINOVÝM MARXISMEM-LENINISMEM, JE VEDOUcí IDEJÍ NAŠÍ STRANY, OSVĚTLUJE VÝSTAVBU SOCIALISMU V NAŠÍ ZEMI, JEJÍŽ DVOJÍ OSVOBOZENÍ JE SPOJENO S VELKOU ŘÍJNOVOU REVOLUCÍ.

VÝZVA

K SPOLOČENSKÝM ZÁVÄZKOM

PREDSEDNICTVA ÚV KSČaS

VŠETKÝM ČLENOM KULTÚRNEJ

SPOLOČNOSTI ČECHOV A SLOVÁKOV

V POLSKU

Vlastenecká výzva k záväzkom robotníkov medenej panvy z Lubina vyvolala široký ohlas v celej našej krajine. Robotníci, rolníci, inteligencia zapájajú sa konkrétnymi záväzkami rozličného druhu, aby oslávili významné tohtoročné jubileum — 25. výročie víťazstva nad fašizmom, návratu západných a severných území a sté výročie narodenia V. I. Lenina. Týmto záväzkami všetky zložky spoločnosti prejavujú svoje vlastenectvo a internacionálizmus, podporujú politiku našej strany a ľudovej vlády a prinášajú nové hodnoty do našej ekonomiky.

Ceská a slovenská menšina žijúca v Ľudovom Poľsku, ktorej časť je organizovaná v radoch Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov ako vždy tak aj teraz pripája sa širokým frontom k týmu významným oslavám a záväzkom. Predsedníctvo UV KSČaS vyzýva a navrhuje všetkým členom a organizačným zložkám, aby sa ihneď zapojili do celostátnej akcie a prihlásili individuálne a skupinové spoločenské záväzky. Naše spoločenské záväzky môžu byť rôzne. Je isté, že Predsedníctvo UV by si prialo, aby naše záväzky smerovali a prispeli nielen k podujatiu organizačného a kultúrneho druha v rámci našej Spoločnosti, ale aj k zapojeniu našich členov k záväzkom a iniciatíve organizovanými miestnymi výbormi Fronty národnej jednoty. Týmto v praxi potvrdíme naše heslo: SPOLOČNE ŽIJEME — SPOLOČNE BUDUJEME.

O svojich záväzkoch ihneď informujte UV Spoločnosť a našu redakciu „ŽIVOT“.

Predsedníctvo UV KSČaS na dnešnom zasadnutí rozhodlo osláviť 9. máj 1970 — Deň víťazstva nad fašizmom — prácou nášho aktív vo Varšave, hlavnom meste, ktoré je symbolom boja, utrenia a socialistických premien našej krajiny. Stočenná skupina Čechov a Slovákov zo všetkých našich stredísk — medzi nimi aj najobetavejší v spoločenských záväzkoch — ešte raz toho dňa potvrdia svoju prácu vo Varšave svoju vďačnosť strane a ľudovej vláde, ako aj krajine, v ktorej žijú. Pri tejto príležitosti položíme vence poľským, sovietskym, česko-slovenským hrdinom padlým v bojoch a navštívime rozličné kultúrne pamiatky v hlavnom meste Poľska.

Iniciatíva predsedníctva UV KSČaS, aby sa zložky a členovia našej Spoločnosti zapojili do záväzkov, ktoré ako prví podpisali baníci z Lubina, je krásna a užitočná. Záväzkami najlepšie vyjadrieme naš postoj a vďaku ľudovej vláde. Práve preto na výzvu predsedníctva by malo odpovedať čo najviac krajanom a samozrejme všetky miestne skupiny a obvodné výbory KSČaS. Boli by sme veľmi radi, keby sme na stránkach Života mohli informovať o záväzkoch a o priebehu ich realizácie. Preto prosíme, aby ste nám písali o všetkom, čo ste sa rozhodli urobiť, aby ste realizovali výzvu predsedníctva KSČaS.

Práce je veľa. Tak na vlastnom dvore (poriadky, vyzdobovanie klubovní, nový program súborov, príležitosné recitácie), ako aj v obci. Tu by sa mal výbor miestnej skupiny KSČaS dať do styku s obecným výborm F NJ a prihlasiť svoju účasť pri realizácii záväzkov celej obce.

Dúfame, že aj teraz tak ako vždy budeme môcť zaznamenať na stránkach Života masovú účasť krajanov v záväzkoch, v súlade s úmyslom a odporúčaním výzvy predsedníctva UV KSČaS. Pripomíname, že najlepšie sa zúčastnia dvojdňového zájazdu do Varšavy, ktorý bude vyvrcholením našich záväzkov. Tam budeme pracovať, aby sme aj my priložili svoju tehličku k celonárodnému dielu výstavy hlavného mesta a zúčastníme sa aj mnohých atraktívnych podujatí.

Medzi dôležité udalosti v bratskom spolunažívaní krajín socialistického tabuľa patrí návšteva bulharskej stranicko-vládnej delegácie pod vedením Tadora Živkova prvého tajomníka Bulharskej komunistickej strany a predsedu Rady ministrov BER v marci tohto roku v Poľsku. „V Poľsku, medzi Vami, sa cítim ako v bratskej krajinie, ako medzi bratmi! — povedal Todor Živkov. Vednás spája jednota socialistických ideí, priateľstvo vyplývajúce tak z pokrovových historických tradícií, ako aj stálej a veľmi plodnej spolupráce.

Bulharsko poznáme z hrdinských bojov proti fašistom, z práce nad socialistickou výstavbou, z konzervatívnej politiky v prospech socializmu, mieru a bezpečnosti. Ale poznáme Bulharsko aj z jeho prírodných krás, ktoré vždy radi navštievame keď tam cestujeme pre silno a odpočinku. Poľsko je životne zainteresované v rozvíjani

JEDNOTNÉ CIELE POLSKA A BULHARSKA

všestranných stykov s Bulharskom. Dávame tomu výraz v stále sa rozširujúcej hospodárskej spolupráci s touto krajinou. Od roku 1958 dynamicky pracuje poľsko-bulharska Komisia hospodárskej spolupráce. Tieto kontakty sa aj teraz neustále rozširujú. Zaznamenávame nové formy spolupráce, rozširovanie špecializácie a kooperácie výroby v mnohých priemyselných odvetviach. Toto sa celkom iste príčiní k ďalšiemu ekonomickému rozvoju našich bratských krajín. Bude to aj hmatateľný príklad širokých možností, ktoré ešte stále sú v socialistickej ekonomike v oblasti medzinárodných kontaktov.

Pri príležitosti návštevy najvyšší predstaviteľa stran

Poľska a Bulharska — Władysław Gomułka a Todor Živkov sa v rozhovoroch zaobrali aj veľmi dôležitými medzinárodnými otázkami. Základom bola európska politika na terajšej etape a obsahom práca nad zaistením v Európe trvalého bezpečia a mieru. Toto sú dnes mimoriadne dôležité otázky, ktoré zaujímajú každého človeka. Stanovisko socialistických krajín má tu veľký vplyv a význam. Práve preto treba s uspokojením zaznamenať plnú jednotu narovor a jednotu cieľov Poľska a Bulharska v oblasti medzinárodného politiky. Odzrkadiľo sa to v záverečnom komunikáte, ktorom o. i. čítame: „Obidve strany konštatujú,

že základnou podmienkou zaistenia trvalej bezpečnosti a mieru v Európe je zrieknutie sa vladou NSR všetkých územných požiadaviek, ako aj uznanie za konečné hranice jestvujúcich v Európe, v tom aj poľskej západnej hranice na Odré a Nise. Podmienkou mieru a bezpečnosti v Európe je uznanie Nemeckou spolkovou republikou Nemeckej demokratickej republiky v zmysle medzinárodného práva, uznanie Mnichovskej dohody za neplatnú od samého začiatku, uznanie štatusu Západného Berlína, ako samostatnej politickej jednotky, ako aj ratifikovanie vladou NSR zmluvy o nerozširovaní jaderných

zbraní“. Tak teda táto časť komunikácie kladie dôraz na najaktuálnejšie momenty vo svete rozhovorov, ktoré prebiehajú medzi NSR a socialistickými krajinami. Vyjadruje nás známy postoj, jednotný vo forme a obsahu a čo je najlepšie, jedine reálne stanovisko, ktoré môže ustáliť mier v Európe.

Pretie aj návšteva bulharskej stranicko-vládnej delegácie v PER, popri manifestovaní priateľstva a bratstva, ktoré nás už tradične spája, je aj reálnym príspievkom mierových snáh socialistického tábora.

Marian Kaškiewicz

INTERVIEW S MARTINOM ČEMANOM

PRIBLÍZME KRAJANOM

DNEŠNÉ SLOVENSKO

OTÁZKA: Už samotný názov — Ústav pre zahraničných Slovákov hovorí, aká je náplň vašej práce. Uvedomujeme si, že pol druhu roka je pomerne krátka doba na hodnotenie, no predsa by nás zaujímali výsledky vašej práce.

ODPOVEĎ: — Náš Ústav nadvázuje na vedecko-výskumnú činnosť komisie pre výskum života a dejín zahraničných Slovákov pri Historickom kolágiu SAV. Máme možnosť zabezpečovať, pravda, na profesionálnej báze, to čo komisia začala. Pochopiteľne, využívame všetky skúsenosti a bohaté tradície kultúrnych stykov Matice slovenskej s krajanmi. Počas prvého roka jestvovania Ústavu sme kládli dôraz na zbieranie, triedenie a evidenciu archívneho materiálu domácej a zahraničnej proveniencie o všetkých kategóriach vysľahovalectva zo Slovenska. Spracúvame bibliografiu o ich živote a dejinách. Vo vedecko-výskumnej oblasti nám ide o objasňovanie najdôležitejších stránok politického a kultúrneho života Slovákov v zahraničí, ako aj ich hmotnej a duchovej kultúry. Pri nadvádzaní popretrhaných kontaktov sa nám najlepšie darilo v susedných štátach, no koncom minulého roka aj v zámori, najmä v Kanade.

OTÁZKA: Pracujete aj na dielohodejších plánoch a cieľoch?

ODPOVEĎ: V budúcnosti chceme pristúpiť k výpracovaniu komplexného obrazu života a dejín zahraničných Slovákov. V oblasti kultúrnych stykov usilujeme o sústavné kontakty s krajanmi, ktorým vyhovuje naša národnokultúrna koncepcia a prostredníctvom nej chceme pestovať ich blízky vzťah ku svojej starej vlasti, propagovať slovenskú národnú kultúru v zahraničí a prispevať k mierovému spolunažívaniu medzi národmi.

OTÁZKA: Spominali ste, že sa vám podarilo nadviesať dobré kontakty s vedeckými inštitúciami a s krajanmi v susedných štátach...

ODPOVEĎ: Ak mám odpovedeť upresníť, tak treba povedať, že v socialistických štátach. Ide o historické a národopisné pracoviská v Maďarsku, Juhoslávii, Rumunsku a Poľsku, ale aj o špecializované

pracoviská podobného zamerania, ako Polónia zahraničná, Svätový zväz Maďarov, Matica vysľahovačov v Juhoslávii a ďalšie. Uzavreli sme s nimi dohody, vymenili si skúsenosti a tieto styky nám pomohli pri pokračovaní vo výskume národného a sociálneho hnutia Slovákov na Dolnej zemi v 2. polovici minulého storočia. Odovzdali sme do tlače prvé číslo zborníka Slováci v zahraničí a niekoľko monografických prác.

OTÁZKA: Ako je známe, pre rozširovanie kultúrnych stykov s krajanmi v zahraničí využívate rôzne kultúrne výročia. Veľa sa písalo o letných kultúrnych slávnostach v Martine v uplynulom roku. Aké skúsenosti ste získali z podobných podujatí?

ODPOVEĎ: Skúsenosti z Martina, ale aj z osláv 25. výročia Slovenského národného povstania sú ozaj bohaté. Stretnutia krajanov s domovom, s jeho súčasnou kultúrou a životom sú veľmi pôsobivé. Upevňujú v nich národné povedomie, úsilie o zachovávanie slovenskej kultúry v spoloch, ktoré si v cudzine vytvárajú. Svedčí o tom aj vysoká úroveň dvoch divadelných súborov z Poľska, ktoré mimoriadne úspešne vystúpili v októbri 1969 pred martinským obecenstvom na Memoriáli Ústredia slovenských ochotníckych divadiel. Pravda, v socialistických krajinách majú väčšie možnosti. Prevedeli sme sa o tom vlasti v Maďarsku, kde naši krajania oslávili dva desiatky výročí trvania Demokratického zväzu Slovákov v Maďarsku. Uznesenie Maďarskej socialistickéj robotníckej strany o národnostnej otázke aj vo vzťahu k príslušníkom slovenskej národnosti sa začinajú plne realizovať. Počasne je tomu v Juhoslávii a ďalších socialistických krajinách, kde marxistický prístup k riešeniu národnostnej otázky popri lepšom hospodárskom zabezpečení príslušníkov našej národnosti vytvára aj inštitucionálne podmienky pre pestovanie národnnej kultúry a tým aj ich užšie spätie s kultúrou vlastného národa.

(Otázky kladol: V. SVITEK)

(Prebraté s Eudu č. 60, 12.3.1970)

STRETNUTIE RIADITEĽOV ŠKÔL ZO SPIŠA A ORAVY

Dňa 26. februára 1970 sa v Novom Targu konalo stretnutie riaditeľov škôl Spiša a Oravy organizované školským oddelením prezidia ONV a kuratóriom školského obvodu v Krakove, ako aj Okresným výborom PZRS v Novom Targu. Stretnutia sa zúčastnili predstaviteľia VV PZRS ss. S. Sady a C. Ptáčnik, S. Jankow-

ski, zástupca ministerstva osvety, zástupcovia kurátoria krakovského školského obvodu ss. W. Bieracki a M. Kowalik, J. Cholewa, zástupca vnútorného oddelenia prezidia VNV v Krakove, ako aj zástupcovia stranických a štátnych orgánov Nowotarského okresu so súdr. J. Nowakom, prvým tajomníkom OV PZRS a s. W. Gawlasom, predsedom pre-

zidia ONV. Porada sa zaoberala otázkami školstva so slovenským vyučovacím jazykom na Spiši a Orave. Za UV KSČaS sa porady zúčastnil riadujúci tajomník Spoločnosti kr. A. Andrašák. Na porade boli aj vedúci redaktori našho časopisu. Stretnutiu predsedal súdr. J. Nowak, prvý tajomník OV PZRS v Nowom Targu.

V BOJI A NEKLIDNÉ DOBĚ

LENIN A ŘÍJEN

Do února roku 1918 zvítězila revoluce téměř v celé zemi. Mladý stát byl postaven před problémem upevnit sovětskou vládu.

Především v souladu s dekretem Lenina byly v první řadě znárodněny banky, potom železnice, zahraniční obchod, obchodní flotila a celý velký průmysl za účelem zlomit ekonomickou sílu buržoazie a vytvořit nový sovětský hospodářský systém. Byla zrušena stará ministerstva a ustanoven nový řídící aparát a příslušné lidové komisiáry. Na návrh Vladimíra Iljiče ustavovala vláda Nejvyšší radu národního hospodářství, která řídila průmysl v zemi.

Sovětská vláda vyhlásila dekrety o zrušení stavovského rozdělení, národnostní diskriminace, náboženské svobody, o odloučení církve od státu, o rovnoprávnosti žen, o stejných právech všech národů, obývajících Rusko. Zvláštní „Deklarace práv pracujícího lidu“, jejímž autorem byl Lenin, určovala, že svobodný rozvoj národů a jejich úplné zrovnanoprávnění stává se neporušitelným zákonem.

Sovětská vláda, řídíc se zásadou sebeurčení národů, uznala v prvních měsících své existence nezávislost Finska a Polska, odvolala ruské vojsko ze severní části Íránu atd.

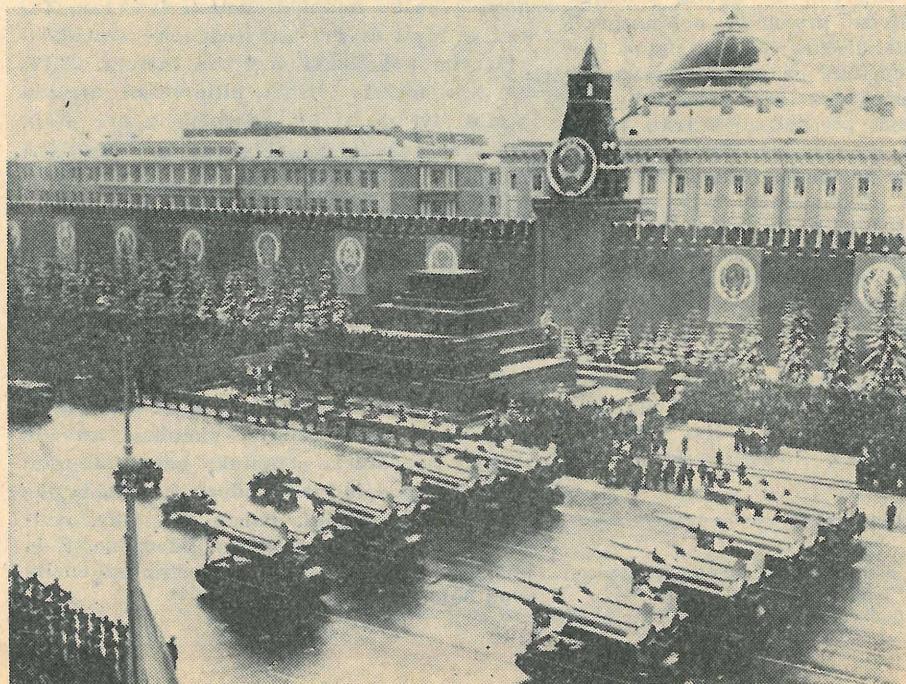
Současně po dobu, pokud bylo Rusko ve válečném konfliktu s Německem a Rakouskem, nebylo lze uznat situaci sovětské vlády za stabilní. Bylo nutno skončit válku. Národ toužil po míru. Proto sovětský stát navrhl všem bojujícím státům uzavření příměří a přistoupení k mírovým jednáním.

Mírové návrhy sovětského Ruska však nepodpořily státy antanty. Proto sovětská vláda se rozhodla z vůle národa pro oddělená jednání s Německem a Rakouskem. Během jednání, které bylo zahájeno 3. prosince v Brestu Litevském, se ukázalo, že Německo směřuje k uchvacení obrovských částí teritoria dálného carského impéria a Polska. Ukrajinu a území u Baltského moře chce učinit státy závislými na Německu. Rada lidových komisařů odmítla souhlasit s anexí těchto států a prohlásila, že demobilizuje ruskou armádu a považuje válečný stav s Německem za přerušený. Znamenalo to, že „německému národu nehrozí žádné nebezpečí od Ruska“.

Využívajíc prováděné demobilizace německá vláda bez upozornění vrhla své vojsko proti revolučnímu Rusku. Bylo to porušením příměří, které předpokládalo sedmidenní vypovězení války.

Nejprve vintovky, potom kafuše, dnes rakety. Již při běžném pohledu budí tato nejmodernější zbraň respekt.

CAF — TASS

Ozbrojená intervence německých imperialistů vyvolala v zemi ohromné revoluční nadšení. Na výzvu strany a vlády „Socialistická vlast je v nebezpečí“ odpověděla dělnická třída úsilným tvorěním oddílů Rudé armády.

Mladé zástupy nové armády udatně odrážely útoky německých imperialistů. A 23. února u Pskova a u řeky Narev byl zadřen pochod německých okupantů na Petrohrad. Tento den byl prohlášen dnem Rudé armády.

Německá vláda byla ochotna podepsat mírovou smlouvu. Podle podmínek brestlitevského míru, uzavřeného dne 3. března 1918, sovětské Rusko ztratilo kolem milionu kilometrů čtverečních území obydleného více než 46 miliony obyvatel, asi 26% železničních tratí, 32% zpracujícího průmyslu.

Lenin nazval tento mír „nešťastným“, ale „nutným“ pro upevnění sovětské vlády, pro usporádání hospodářství v zemi, pro organizování Rudé armády.

Tehdy se zdálo, že sovětský národ, který tolik vytrpěl za kruté války, v ohni únorové a říjnové revoluce, který prošel hrůzami německé okupace a boji s mnoha vnitřními vrahými, bude moci konečně přistoupit k výstavbě téměř úplně devastovaného národního hospodářství, předělaní společnosti a že bude moci začít normální mírový život. Avšak k tomu bylo ještě daleko.

Proti mladé sovětské republice se spojily všechny sily vnitřní kontrarevoluce a mezinárodního imperialismu.

Skrytě, jako zločinci, začali ozbrojenou intervenci imperialisté Ameriky, Francie, Japonska a jiných států, intervenci bez vypovězení Rusku války. Tato intervence byla horší než válka.

Po obsazení Archangelska a Murmanska na severu intervenci společně s bělogvardějci svrhli místní sovětskou vládu a vytvořili bělogvardějskou „vládu severního Ruska“. Na východě Vladivostok a přímořskou oblast obsadili Japonci a podporování bělogvardějci zavedli buržoazní řád. Donská oblast se nacházela v rukou donských kozáků v čele s generály Krasnovem a Mamontovem — přívrženci Němců.

U Volhy byla utvořena samarská bělogvardějsko-eserovská vláda.

V srpnu 1918 obsadili interventi Baku a zesílili útoky ve Střední Asii.

Vladimir Iljič takto posal tehdejší situaci: „Murmansk na severu, českoslo-

venská fronta na východě, Turkestán, Baku a Astrachán na jihovýchodě — vidíme, že téměř všechny články řetězu, jímž nás obtočil anglo-francouzský imperialismus, jsou se sebou spojené“.

Byla to nesmírně těžké chvíle pro sovětský národ. Nebylo chleba, mezi dělníky se šířil hlad, továrny stály, protože neměly suroviny ani palivo. Doprava byla v troskách. Avšak ani dělnická třída, ani její strana nemínily složit zbraň.

Rada dělnické a rolnické obrany s V. I. Leninem v čele, která byla utvořena 30. listopadu 1918, bránila republiku uchopila do rukou kormidlo velení ozbrojeným silám a řízení celého národního hospodářství.

Za Leninova vedení byly vypracovány plány pro vojsko. Lenin pečoval o doplnění, školení a zásobování řad Rudé armády. Armáda potřebovala velitele. Podle návrhu Lenina byly orga-

Sovětská republika se ocitla v nesmírně těžké situaci. Komunistická strana se obrátila na pracující lid s výzvou: „Všichni do boje s Denikinem!“

Autorem této výzvy byl Vladimír Iljič.

Během čtyř měsíců — od června do září 1919 — dělnická třída a rolníci dali Rudé armádě přes půl milionu nových vojáků. Stav Rudé armády dne 1. října 1919 činil již 2,5 milionu lidí.

V týlu nepřítele se vzmáhalo povstalecké hnutí rolníků, které se zasloužilo o vítězství Rudé armády. V druhé polovině října 1919, byl po litých bojích Denikin poražen v bitvě u Orla v okolí Voroněže. Počátkem roku 1920 byli běli vyhnáni ze severního Kavkazu a z Ukrajiny.

Cizí imperialisté a kontrarevoluční vnitřní síly neustupovali od svých plánů, směrujících k potření sovětské vlády.

Přehlídka části Rudé armády v Chatkově roku 1920

nizovány kurzy, sestaven celý program školení velitelstvských kádrů. Lenin získával pro Rudou armádu staré vojenské odborníky. Říkal, že je nutno využít jejich bohatých válečných zkušeností.

Rok 1918 byl zakončen důležitými výzvami Rudé armády. Vojska interventů a bělogvardějců zvítězila pouze na jednom úseku východní fronty.

Za této situace státy antanty vyhlásily blokádu sovětské republiky a vypracovaly plán útoku v několika směrech. První společná výprava ententy měla být ofenzívou armád Kolčakova, Denikina, Judeniče, Ameriky a jejich partnerů a bělogvardějských oddílů v Turkestánu a Archangelsku.

Nejdůležitější byla východní fronta. Na jaře roku 1919 zahájila armáda Kolčakova ofenzívou a postoupila až téměř k Volze.

Rudá armáda s nesmírným hrdinstvím koncem roku 1919 rozbita Kolčakovou armádu a osvobodila Ural a Sibiř.

Po rozbití Kolčakova zorganizovali imperialisté druhou výpravu antanty — výpravu 14 států — v níž hlavní uloha byla svěřena Denikinově armádě, čítající přes 100 tisíc vojáků.

Nepřátelům se podařilo opanovat hospodářsky nejdůležitější oblasti. V říjnu 1919 byla armáda Denikina v Tule — 200 km od Moskvy.

Lenin tehdy zapsal: „Nastoupil nejkritičtější moment socialistické revoluce.“

dy v Rusku. Připravovali třetí výpravu antanty.

25. dubna 1920 náčelník polského státu Piłsudski vrhl svou armádu proti sovětskému Rusku a zaútočil jižním směrem na sovětskou Ukrajinu.

V téže době ohrožoval Vrangl Doněckou pánev.

Oddíly Rudé armády zahájily protiofenzívou na všech frontách. 12. října 1920 Polsko požádalo o příměří. V listopadě Rudá armáda vytlačila z Krymu bělogvardějce i intervenční jednotky.

Koncem roku 1920 byly rozbity hlavní intervenční sily.

Mimoděk vystupuje otázka: jak se mohl mladý sovětský stát, který měl bosou a otrhanou armádu, postavit proti nepřátelům a porazit armády 14 států a vnitřní kontrarevoluci?

Byla to způsobeno mnoha okolnostmi, které měly vliv na konečné vítězství sovětského národa. Hodně pomohla také široká kampaň mezinárodního proletariátu vedena pod heslem: „Vari od Ruska!“ Především však o vítězství rozhodlo to, že v čele světa práce sovětského Ruska stála strana bolševiků a její vůdce Vladimir Iljič Lenin.

Důležitou okolností bylo také to, že proletariát strhl za sebou obrovskou většinu obyvatel Ruska, především malorolníky. Domácí válka potvrdila Leninovu tezi, že „historicky vítězí třída, která dokáže strhnout za sebou masy“.

METROPOLA VÝCHODNÉHO SLOVENSKA

Je tomu práve dvadsať päť rokov, čo sa vo východoslovenskej metropole Košiciach utvorila nová vláda obnovenej Československej republiky, vláda Národného frontu Čechov a Slovákov, ktorá 5. apríla 1945 vyhlásila známky Košický vládny program. Bol to program, ktorý na základe skúseností z predchádzajúceho obdobia vyslovil najdôležitejšiu zásadu vývoja oslobođenej Československej republiky ako ľudovo-demokratickej republiky dvoch rovnoprávnych bratských národov Čechov a Slovákov.

Za dvadsať päť rokov od oslobođenia Košic Sovietskou armádou sa mesto nie lenže vyliečilo z rán, ktoré mu zasadila okupácia a vojna, ale sa aj úplne zmodernizovalo a novými sídliskami sa trojnásobne rozrástlo. Svojím ekonomickým, kultúrnym a spoločenským potenciájom d'aleko prevyšuje najvyššiu predvojnovú úroveň. Je tu významný priemysel, predovšetkým Východoslovenské železiarne, najdôležitejšia stavba socializmu na Slovensku, školy všetkých stupňov až po vysokú školu technickú a univerzitu, výskumné ústavy, múzea, divadlo atď.

Najstaršie písomné správy o Košiciach hovoria, že mesto vyrástlo v prvej polovici 13. storočia na mieste dvoch o mnoho starších slovanských obcí: Vyšných a Dolných Košíc, nad ktorými dominoval na severnom okraji na svahu vrchu hrad, zvaný Hradová. A vyzývali sa ako iné gotické mestá v Šariši a na Spiši v období veľkej kolonizácie tejto časti Slovenska. Boli to remeselníci, obchodníci a iní podnikatelia, ktorých zo západu vábili rozličné kráľovské slobody a privilegia dané už pred 1249 rokom Bérom IV. a rozširované nasledujúcimi panovníkmi.

Už začiatkom 14. storočia Košice zaujmajú popredné miesto v dejinách Slovenska. Vytvárajú sa tu pevné hospodárske a kultúrne centrá, ktoré sústrediajú čoraz širšie okolie. Obchodné cesty malí pevné trasy, ktoré nadvázovali na východné pohraničné prechody a využívali prírodený terén krajiny na úpäti hôr a popri dôležitom riečnom prechode. Vtedajší obchodníci boli v spojení s Krakovom, Lvovom, Vratislavom, Gdanskom a ďalšími významnými mestami Uhorska a Čiech. Styky s Poľskom sa zvlášť zosilnili po uzavretí obchodnej zmluvy Košíc s Krakovom. Mesto r. 1361 dosiahlo aj významné právo skladovať tovary z Poľska a Ruska. To znamenalo, že všetci kupci z týchto krajín, čo prechádzali Košicami, museli sa tu zastaviť a vyložiť svoj tovar na slobodný predaj. V niekdajšom Uhorsku Košice sa medzi prvými stali slobodným kráľovským mestom a od r. 1410 získali aj právo na svoju vlastnú mincu, ktorou bola Košicka marka.

Bolo to priaznivé obdobie pre vývoj všetkých spišských a Šarišských miest.

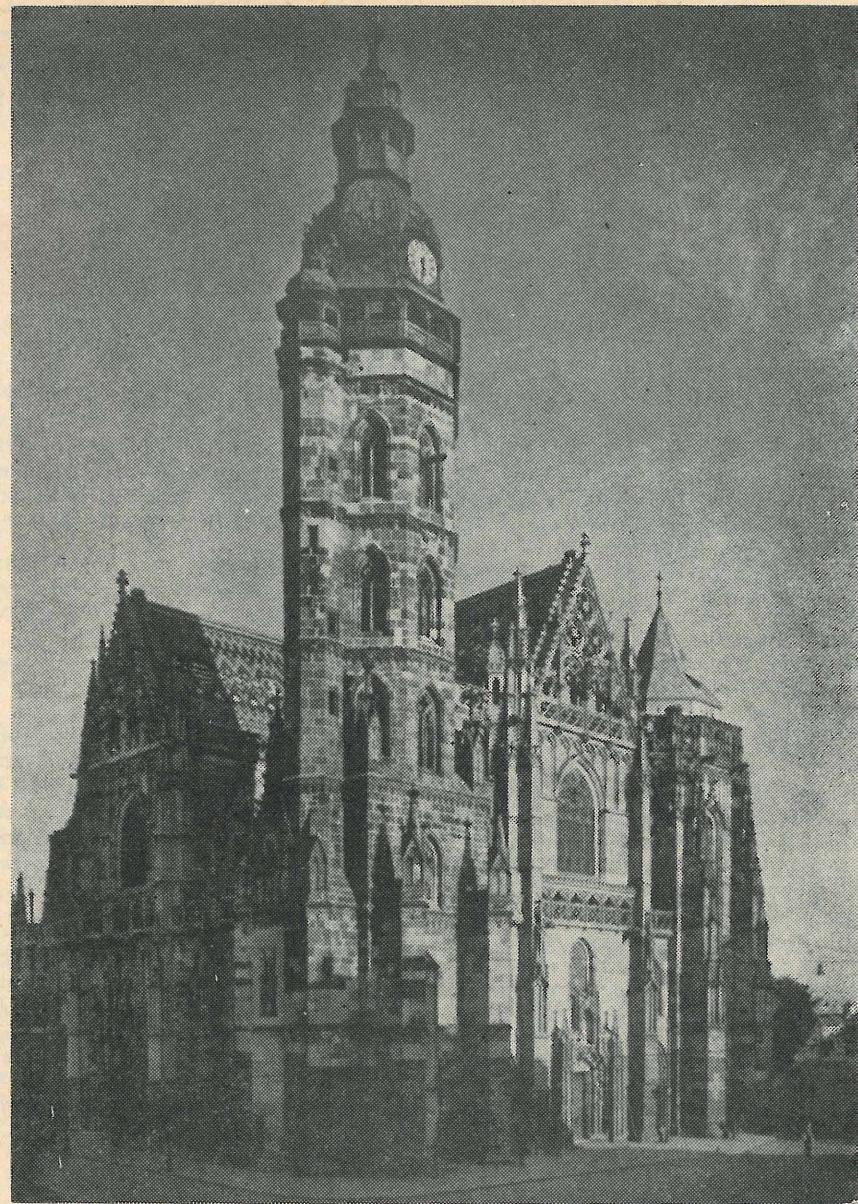
Nastal aj rozkvet Prešova, Bardejova, Kežmarku, Spišskej Novej Vsi a z Levoče sa stalo hlavné mesto na Spiši. Mestá sa predbiehali v snahе získať panovníkovú priazeň a privilégia, osobovali si práva, ktoré patrili iba korune a zabezpečovali si prosperitu ochranou svojich obchodných záujmov. Aj Košice bohatli a napokon sa stali najvýznamnejším remeselným a obchodným centrom na východnom Slovensku.

V tomto vonkajšom rámci, ktorý zabezpečovali privilégia, sa nesmierne rozvíjal mestský život. Búrlivo sa rozvíjalo remeselnictvo, kupci nadobúdali čoraz viac pôdy a stavali sa z nich statkári. Mesto skupovalo lesy, vinice a okolité obce sa stali poddanskými osadami. Odrazom zámožnosti košických mešťanov v tomto období sú aj mestské stavby. Niektoré sa zachovali dodnes. Stavbári z košických dielni boli vyhľadávaní aj v Bratislave, Krakove a najmä vo Viedni.

Historickým jadrom mesta je námestie šošovkového tvaru, ktoré sa svojimi koncami zužuje do dvoch hlavných brán v mestských pevnostných múroch. Na tomto námestí sa sústredili temer všetky významné architektonické pamiatky mesta, najmä stredoveké, kde kedy si sídlil bohatý patriciat a neskôr aj šľachta, ktorá si po tureckých útokoch vymohla právo usádzať sa v mestách.

Uprostred námestia stojí jedna z najstarších a najvýznamnejších stavieb Košíc, Dóm sv. Alžbety (na našej snímke). Tento chrám sa od r. 1804 stal biskupskej katedrálou a je najväčším gotickým kostolom na Slovensku. Vznikol na mieste menšieho ranogotického kostola i patri do pásmu najvýchodnejšie položenej architektúry gotického slohu. Jeho stavba sa začala v 13. storočí a trvala mnoho generácií. Zo svetiských stavieb gotického slohu vzácnu pamiatkou meštianskej architektúry je tzv. Levočský dom z 15. storočia. V nasledujúcim období v Košiciach prevládal sloh tzv. východoslovenskej atikovej renesancie. A v období baroka pribúdali ďalšie nové stavby, ktoré dnes reprezentujú niekoľké šľachtické a vrchnostenské paláce a budova niekdajšej radnice z r. 1774.

Po tejto krátkej exkurzii do najstaršej histórie mesta vráťme sa ešte na chvíľu k novším dejinám. Na dejisku vystupuje nová sila mesta — robotníci, ktorých rady rastú s rozvojom priemyselnej výroby. Organizované robotnícke hnutie v Košiciach možno sledovať už od sedemdesiatych rokov minulého storočia. Čoskoro po Bratislave vznikla odbočka Všeobecného robotníckeho spolku aj v Košiciach. V roku 1897 pozdravujú košickí robotníci prvý maj trojjazyčným memorandum o sociálne práva a proletársky internacionálizmus.

Búrlivé roky 1918 a 1919 neobišli ani Košice. Pod vplyvom Veľkej októbrej socialistickej revolúcie vytvárajú sa tu rady robotníkov a vojakov, čoraz silnejšie je štrajkové hnutie, dožádujú sa sociálnych a národných práv. V júni 1919 po vyhlásení Slovenskej republiky rád vzniká v Košiciach revolučný výkonný výbor. Po založení Komunistickej strany Československa košickí robotníci jednotne hlasujú za programom III. internacionály. Od tohto času po celé obdobie Československej republiky robotnícka trieda spolu s pokrovou inteligenciou vzádza boje za svoje spravodlivé požiadavky. Početné demonštrácie, štrajky a manifestácie za mier patria medzi najdôležitejšie akcie robotníckeho hnutia v Košiciach v predvojnovom období.

Po Mnichovskom diktáte, po zániku prvej ČSR a po okupácii Košíc horathyovským Maďarským mestom bolo odrezané od svojho prírodného prostredia a záemia. Prinieslo to nielen nezadržiteľný hospodársky úpadok mesta a okolia, ale aj mnoho utrpenia jeho

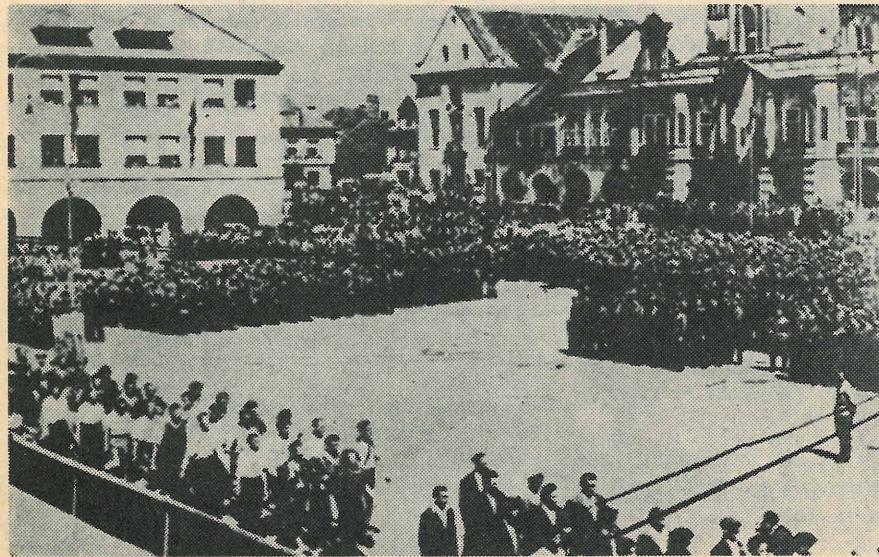
obyvateľstvu, ktorého počet klesol bezmála na polovicu.

Náplňou týchto tažkých čias boli politické procesy, deportácie a vraždenie vlastencov. Veď len od polovice novembra 1944 až do oslobođenia Košic maďarskí fašisti tam popravili 530 vlastencov, funkcionárov a členov ilegálnej Komunistickej strany a ďalších 1200 poslali do koncentrákov. No aj napriek tomu v Košiciach a na okoli protifašistické hnutie silnelo, napokon vzplanuli partizánske boje.

19. januára 1945 Sovietska armáda priniesla Košiciam oslobođenie spod okupácie. Ihneď po fronte v Košiciach sa ustanovili dočasné slovenské národné orgány — Slovenská národná rada a Zbor povereníkov — a vedenie Komunistickej strany Slovenska. Neskôr mesto sa stalo prvým sídlom novej vlády Československej republiky. V socialistickom Československu sa Košice stali významným ekonomickým a kultúrnym centrom, sú mestom, v ktorom si minulosť podáva ruky so zajtrajkom.

DUBEN 1945

NA FRONTĚ II. SVĚTOVÉ VÁLKY

V té době, když 1. divize bojovala v Berlíně, zbývající jednotky 1. armády Polského vojska obnovily koncem dubna 1945 svou činnost západním směrem. 30. dubna jednotky 4. a 6. pěší divize prolomily nepřátelskou obranu u Havelländischer Grosser Haupt Kanal, zatlačily nepřítele na západ a zaútočily na další vodní překážku — Havelu. 3. května si Poláci vydobyla přechod přes řeku a postoupili k Labi severně od Magdeburgu. 2. armáda Polského vojska se zúčastnila berlínské operace 16. dubna roku 1945 v rámci úderného soustředění 1. ukrajinského frontu, a to v útočném pásmu od Gubina po Pieńsko. Úspěšné útočné operace v prvním dni umožnily přepravit na levý břeh Nisy 5. pěší divizi (druhou skupinu) a 1. obrněný útvar — rychlou armádní skupinu. 18. dubna v odpoledních hodinách se v oblasti Ödernitz (Nieske) ukázala značná nepřátelská síla tanků a pěchoty. V souvislosti s tím velitel 2. armády generál Karol Świerczewski nasadil

část svých sil k odražení vráha, zbývající jednotky měly pokračovat v tažení směrem na Drážďany. Jednotky obrněného útvaru se dostaly na východní předměstí Drážďan. Zatím se mezi dvěma soustředěnými armádami vytvořila několikakilometrová mezera. 23. IV. do této mezery vtrhla hitlerovská armáda v sile čtyř divizí (dvě obrněné a dvě pěší), která se snažila dostat se do týlu hlavního soustředění 1. ukrajinského frontu, útočícího na Berlín. Nastoupily lité boje. Díky společnému úsilí vojáků 2. armády a sovětských jednotek se podařilo udržet severní okraje Budišina. Němcům se nepodařilo otevřít si cestu na Berlín. Koncem dubna 2. armáda vytvořila ucelenou obrannou frontu a zahájila přípravu k útoku směrem na Prahu. 8. května večer překročila hranice bratrského Československa. Protože skupina armády „Střed“ nedodržela podmínky bezpodmínečné kapitulace a dále kladla odpór. 2. armáda pokračovala ve stíhání. Polské jednotky, nadšené vítané československým lidem, došly do blízkosti Prahy a zde 11. května zakončily svou bojovou cestu.

Polští vojáci v osvobozeném Mělniku nedaleko Prahy

Alois Jirásek ve Starých pověstech českých popisuje událost, která se udála na Chodsku — „Boží soud“. V úvodní kapitole popisuje Chody:

Důležitou cestu, vedoucí Šumavským hvozdem od Domažlic do Němec, opatrovali od nepaměti Chodové, lid jadrný, otužilý, myslí udatné. Vesnice jejich: Lhota, Počínovice, Kýčov, Medákov, Tlumáčov a Stráž, Újezd, Draženov, Postřekov, Chodov a nynější městys Klecneč, někdy na samém kraji královských pomezných lesů, rozkládají se v nížině i na výšinách a jsou roztroušeny pruhem asi šesti mil dlouhým podél hranic při důležitých stezkách a přechodech.

Chodové, staročeští hraničáři, chodili po hraničích a dbali, aby sousedé Němci hranic neztenčovali, hvozd český bez práva nemýtili, v něm nelovili a vůbec, aby se v něm psychu nedopouštěli. V čas nepřátelských vpádů hájili těch stezek a cest, překopávali je, sruby při nich stavěli, záseky dělali, a bojovali ve všech těch bojích a bitvách, které kdy v jejich okresu a okolí byly svedeny.

Dobrou družkou jim byla čekana (hůl a zbraň zároveň, ze tvrdého dřeva), za pozdějších dob ručnice dlouhá a krátká, za spolehlivé pak společníky měli silné velké psy. Zbraň nosili vždy i za dob, kdy ostatním obyvatelům našeho království zbraň dovolena nebyla.

Kdykoliv se český král ubíral jejich končinami, vítali ho Chodové ve zbrani pod hlavním praporem svým; byl bílý a měl na něm ve znaku psí hlavu. (Odtud jejich přezdívka „Psohlaveč“.) Uctivě se pána svého po starodávném obyčeji soudkem medu, provázeli ho jako čestná stráž horami přes hranice.

Za své těžké a často nebezpečné služby požívali Chodové zvláštních výhod a práv. Od jakživa byli lidem svobodní, a kromě svého krále neměli žádné vrchnosti. Robot a jiných poddanských služeb nekonali, lesů, jichž chránili, užívali volně, a také v nich volně honili.

Měli svůj vlastní soud ve svém hradě v Domažlicích. V čele toho soudu byl „chodovský rychtář“, ustavený králem. V Domažlickém hradě chodili svůj prapor, pečeť i privilegia, jež jim udělili králové Jan Lucemburský, Karel IV., Václav IV., Jiří Poděbradský a jiní.

Naposled konali Chodové svou službu vojenskou osudného roku 1620, zdělavše na bavorském pomezí záseky na příležitostních místech. Tenkráte naposled se ozývalo hlubokým hvozdem Šumavským volání chodských stráží, tenkráte naposled vzlá nad hlavami českých hraničáků bílý praporec s černou obrubou, zdobený psi hlavou.

Pak přišla bělohorská bitva.

Záplava obecné zhouby stihla také pohorské zákloutí volného Chodska. Čtyřicátého dne po exekuci staroměstské postoupení jsou Chodové zápisem Karla z Lichtenstejna na místě císařově Volfu Vilémovi Lammingerovi Svobodnému pánu z Albenreuthu, jenž byl jedním z císařských komisařů hrozné truchlohy dne 21. června 1621.

O devět let později prodáni jsou Chodové témuž Lammingerovi v úplný, dědičný majetek za 56 000 zl. Nový pán nechtěl uznati a neuznal jejich svobod a privilegi a nakládal s nimi jako s lidem robotním a poddaným. Ale stateční Chodové neměli a nechtěli se jen tak, bez boje vzdát své svobody a svých výsad po otcích zděděných. I soudili se s novou vrchností, které nechtěli uznati. Soud trval dlouho. Volf Vilém Lammingier zatím zemřel a pře skončena teprve za jeho syna Maximiliana, jenž vyhrál. To bylo r. 1668.

O privileje se bojovalo a jednalo dlouho až do roku 1695 a Chodové hájili svoje práva u soudu, ale nelekali se ani postavit se panské zvuli na odpor.

Apelační soud v Praze spravedlivou věc Chodů zamítl a soudil je i za neposlušnost vráti Lammingerovi. Chodové se začali bouřit, podlehli však přesile a mnoho z nich bylo vězněno po okolních soudech. Lomikar nutil zbylé, aby se zřekli majestátu

svých práv. Některí nepodepsali — mezi nimi i Kozina. Lammingier se znova odvolal k hrdebnímu soudu, který odsoudil tři vůdce Chodů k trestu smrti. Odvolací soud ve Vídni změnil rozsudek jen v tom smyslu, že trest smrti ponechal jen pro jednoho z chodských vůdců — Kozinovi. O jeho opravě píše Jirásek v další části:

V den popravy, bylo 28. listopadu r. 1695, shluklo se v Plzni nesmírné množství lidu domácího a z okolí. Vše se valilo za odsouzeným, za nímž krácela rodina, jeho krajané, osmašedesát Chodů, většinou vysokých a statných mužů, v pláštích, v kožích, ale bez čekan. Vedouce děti své kráceli zasmušile a s litostí hleděli na nešťastného Kozinu. Dlouhým vězením byl přepadlý, ale šel, vojáky obklopen, pevně a nesl hlavu rovně.

lidech, po zástupu. A v tom uzrel mezi důstojníky na koni také toho, jenž byl příčinou všeho — Lammingera. Kozina se vzpřímlil, podíval se mu do tváře a v tom už volal velikým hlasem, jenž se jasným vzdudem mrazivého dne jasné rozléhal:

„Lomikare! Lomikare! Do roka budeme spolu stát před súdnu stolici Boží! Hin se hukáže, hdo z nás —“

Vtom se velicí důstojník vzpamatoval. Obnažený jeho kord se zableskl vzdudem, kat podtrhl a Kozinův hlas umlkl. Navždy. Jana Sladkého, nazvaného Koziny, nebylo na živu.

Na smrt bledý hleděl na něj Lammingera, ale již obrátil koně a jel rychle do města. Chodové a lid kolem klečeli a v pohnutí a rozčílení modlili se z té duše za nebožtíka. Plakali a vzlykali nejen lidé z Chodska, nýbrž i cizí, a plni vzrušení opakovali si, jak ten Chod pozval Trhanovského pána na Boží soud.

Lammingier se z Plzni na Trhanovský zámek už ani nevrátil. Poslal rychlého posla ke své paní, by se za ním vypravila, že ji v Plzni bude očekávat. Do Trhanovského zámku přijel zase až za rok, na podzim. Všichni, kdož ho viděli, říkali, že se všechn změnil, že je nějak přepadlý. Byl také mrzutější a přísnější. Sám si teď nikdy nevyjel, jako jindy, nýbrž vždycky v průvodu. Nedůvěroval Chodům.

Doma pak, o samotě, přecházel často a dlouho komnatou, patrně neklidný a zamýšlen. I spaní ho opouštělo a když usnul, sténal a křičel, mučen hroznými sný. Kozinova slova mu nešla z myslí, a počítal čas. Už minul skoro rok, a nic se nestalo. Již se počal utěšovat, že ten sedlák jen tak hrozil. Než přicházely zase chvíle kdy na něj myslil, musil myslit, kdy se mu Kozina zjevoval ve snách, bledý, planoucí oči a ho vyzývá na Boží soud.

Aby se povyrazil, zval Lammingera četné hosty na Trhanovský zámek, strojil veliké hony a hlučné po nich hostiny. Chodům však neuvolnil. Musili robotovat, a když s hostmi honil, musili mu nahánět zvěř v těch lesích, kdež otcové jejich sami jáko páni lovili. Ríjen už minul, nastával listopad.

V ten čas jednou po honě seděl s hostmi u tabule; venku se chystal na bouři. Lammingier byl dobré míry, neboť se poslední dobou zvláště těšil, že Kozina přece jen mluvil naplano; že když do té doby se nic nestalo, že se již nestane, že přečká i listopad, jako již přečkal všechny měsíce. Také byl vinen rozjařen. Již začal nahlas o tom, o čem před lidmi nikdy nemluvil; o lhůtě Kozinou mu dané. Pak se i té lhůtě smál, až posléze zpupně zvolal:

„Ó Kozino, špatný proroku! Rok už tu, ty tam a já dosud tu!“

Ale vtom klesl rázem zpět do křesla.

V ten okamžik se venku rozbouřil vichr, až se stromy před okny rozhučely, v panské komnatě se otevřely dveře samy od sebe, okna řinčela, a jídelnu se brala zvolna bledá postava.

Trhanovský pán už mlčel. Byl bez sebe a oči měl v sloup. Odešel tam, kam ho Kozina vyzval. Páni a dámy kolem trnuli a chvěli se hrůzou. —

Zpráva o Lammingerově smrti rozletěla se Chodskem; všude vělebili boží spravedlnost, vzpomínali vroucně na Kozinu a opakovali:

„Boží soud! Boží soud!“ —

Tam v Klenčském kosteliku uložili do hrobky pana Lammingera z Albenreuthu, a kletby Chodů šly za ním. Hned po pohřbu odjela vdova po něm s decerami a vicekráte se na Trhanov nevrátila. Do roka jej prodala i Kout a Ryzemberk, ostatní panství. —

Statečný Jan Kozina zůstal v požehnané paměti všech svých krajanů, kteří od jeho smrti začali nositi šnůrky černé barvy na svých bílých šeršáckách, na znamení smutku. Chodský lid si podnes vypravuje, jak Kozina „bul nevině hutracenej, haže je svatým.“ —

UDÁLOST na

CHODSKU

Průvod se valil z města ven. Buben, černým suknem potažený, smutně, ztlumeně rachotil a temný jeho zvuk splýval se žalostivým hlasem umíráčku. Za městem na výšině stála šibenice. Kolem ní se vojsko rozestavilo a v prostoru jím uzavřeném stanuli radní pánevové, úředníci; tu také byli důstojníci na koních, krajský hejtman Hora a jemu po boku Lammingier z Albenreuthu.

Sem do té prostory přivedli Kozinu. Kolem se vše utíšilo. Smutným tichem jen vzlyk a pláč Kozinovy rodiny a jeho krajanů se ozval. Sám mladý hospodář, stanuv pod šibenicí, polibil kříž knězem mu podaný, a naposled se kolem rozhlédl, po svých

osobních, 12 omnibusov a 10 vlečníkov.

Coraz viac sovietskych automobilov stretávame na svetovom trhu. Dnes sovietske osobné automobily jazdia po cestách 67 štátov. Najpopulárnejší z nich je moskvči. Počas pretekov na trase Londýn — Sydney všetky štyri moskvči, ktoré sa pretekov zúčastnili, prišli do cieľa. Tento výkon sa okrem nich podaril iba dvom známym firmam Ford a Leyland.

Sovietsky zväz sa pripravuje na veľkú motorizáciu. Budujú sa cesty a pri veľkých mestách veľké okružné cesty, ktoré majú zlepšiť podmienky cestovania. Na snímke je križovatka moskovskej okružnej cesty s minskou cestou

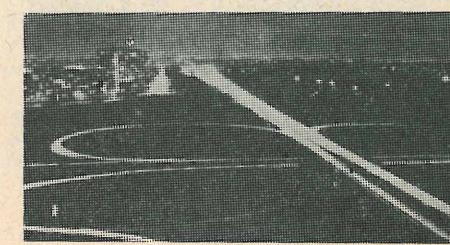

Rok 1970 bude v ZSSR rokem automobilových premiér. Nová volga GAS 24, nový záporožec 966 s motorem moskvič 412 už začali tieto premiéry.

Na počesť stého výročia narodenia V. I. Lenina vyšli zo závodu Leninský komsomol v Moskve prvé moskviče 412 so zmeneným vonkajším vzhľadom. Predvedú aj prvý exemplár

Na sté výročie narodenia V. I. Lenina vyrobí sa prvý exemplár WAS 2101.

ROK AUTOMOBILOVÝCH PREMIÉR

AUTORYTET WŁADZY GROMADZKIEJ

Niepełne dziesięć lat liczy sobie hasło: „powiat podstawowym ogniwem władzy terenowej”. W początkach lat sześćdziesiątych był to sygnał wywoławczy niezaawansowanej jeszcze decentralizacji. Dziś już wiadomo, że życie domaga się dalszego ciągu...

Znajdujemy się na etapie zaawansowanego umacniania gromadzkich rad narodowych. Wymaga to nie tylko posunięć organizacyjnych lecz pełnego zrozumienia istoty tego procesu. O istocie procesu i zadaniach partii w dziedzinie umacniania GRN, była niedawno mowa na plenarnym posiedzeniu Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Krakowie.

Statystyczna gromada krakowska jest to obszar o wielkości około 41 km², zamieszkały przez 4.400 mieszkańców, posiadający ponad 900 gospodarstw rolnych powyżej 2 ha. Przeciętna rada gromadzka liczy 20 radnych, pracujących wraz z 11 aktywistami spoza rady w 5 komisjach. Aparat wykonawczy składa się z przewodniczącego oraz 5,5 statystycznych pracowników. Gromada krakowska dysponuje budżetem o przeciętnej wysokości ok. 2 milionów zł (tj. sporo wyższym niż przeciętna gromada w kraju).

Takiego oto gospodarza poddano na plenum ocenie kompleksowej. Pomnożony przez 344 — tyle jest gromad w województwie — obraz, ukazał swoją złotą różnorodność. Jednakże pewne sprawy narzucały się jako temat ważny dla wszystkich, wręcz decydujący o skuteczności działania władz gromadzkich. Była wśród nich sprawa koordynacji.

JEDNA GROMADA — JEBEK GOSPODARZ

I sekretarz KW PZPR, tow. Czesław Domagała użył definicji najprostszej: koordynacja jest to umiejętność rządzenia. Rada jest gospodarzem gromady lecz o poziomie chłopskich warsztatów pracy nie decyduje przewodniczący z pięcioma pracownikami przy pomocy 2 milionowego budżetu. Są przede wszystkim chłopi-producenci, ich fachowi doradcy — służba rolna i są liczne instytucje dysponujące środkami na rozwój rolnictwa, organizujące usługi itd. Sztuka rządzenia polega na maksymalnym zharmonizowaniu środków, zadań i planów wszystkich zainteresowanych.

Z uwag jakie padły na Plenum można wnioskować, że rady gromadzkie nie opanowały tej sztuki w stopniu dostatecznym. Nie jest np. właściwie wykorzystywany najważniejszy instrument koordynacji tj. plan gromadzki. „Zbyt dużo jest w naszych planach wskaźników statystycznych i szacunków, a mało zadań wyrażonych w sposób konkretny, zrozumiałe dla rolników — mówił w dyskusji tow. Z. Podsadecki, sekretarz KG w Bystrej Podh. Taki plan powinien być opracowywany od dołu, od poszczególnego gospodarstwa i wsi... „Uchwalamy plan — stwierdził sekretarz KG i przewodniczący GRN z Jabłonki, tow. Fr. Chowaniec — w którym uzgodnione co zrobi GS, mleczarnia, SOP... Ale rok jest długi. Władze nadzorcze tych placówek zmieniają ich zadania. Nas o to nie pytają, nie obchodzi ich, że w planach gromady jest inaczej...“

Niejednokrotnie same rady chowają plan w głębi szuflad, nie wierząc w praktyczną użyteczność tego dokumentu. Nie zawsze więc wymienione w

nim instytucje wiedzą czego od nich się oczekuje. Na zebraniu wiejskim o wszem mówi się, ale ogólnikami. Do ideału tj. określenia zadań dla każdego gospodarstwa — daleko. Ponadto rady nie wszędzie opanowały niezawodny system kontroli i egzekwowania zobowiązań. Niewykonane uchwały rady obciążają niejednokrotnie GS-y, kółka rolnicze, POM-y. Podawano przykłady opieszalości tych i innych instytucji w realizacji zadań związanych z gospodarką nawozami, krytykowano słabość wpływu rad na politykę kontraktacyjną realizowaną przez różne instytucje. Stwierdzono nawet przypadki działania sprzecznego z postanowieniami rady. O takiej sytuacji, gdy GRN podejmuje decyzję aby nie wprowadzać na terenie gromady dofinansowania turystycznego a GS dodatek ten wprowadza, wspomniał w swoim wystąpieniu tow. Chowaniec.

Od czasu do czasu rada przypomina sobie, że jest gospodarzem i zaprasza na sesję lub prezydium tego czy innego kierownika wiejskiego resortu, prosząc o sprawozdanie. Ale już sporadycznie tylko, z tejże pozycji gospodarza, prezydium organizuje robocze narady z kierownikami jednostek niepodporządkowanych aby uzgodnić terminy, zadania, skłonić o wyjaśnienia się z niewykonanych obowiązków.

AUTORYTET

Rady gromadzkie często jeszcze cierpią na coś w rodzaju kompleksu niższości. Mówią: z nami się nie liczą, gdy prosi do siebie kierownika instytucji Komitet Gromadzki — to przyjdzie, jeżeli rada — czeka zlekceważą. Prawda, na autorytet długo się pracuje. GRN — jako ognisko władzy przez wiele lat nie miała opinii organu kompetentnego. Teraz, gdy może coraz więcej, stara opinia za nią się ciągnie.

Spora część krakowskich obrad dotyczyła od różnych stron tej właśnie kwestii. Bowiem wojewódzka instancja partyjna za bardzo niekorzystną uważa sytuację gdy „GRN nie zawsze czują się pełnym gospodarzem na swoim terenie, tym ogniwem, w którego rękach znajdują się bardzo ważne atrybuty władzy ludowej“.

Kto, lub co ma sprawić aby poprawiło się ich samopoczucie i wzrosła świadomość własnej pozycji? Adresatów jest wielu. Bo, na przykład, posługując się coraz sprawniej instrumentem koordynacji, prezydia rad powiatowych powinny baczyć pilnie, aby ich dogadywanie się z partnerami nie odbywało się ponad gromadą.

W kompetencjach władz wyższych stopni leży również dalsze zwiększenie uprawnień GRN-ów, co oznacza umocnienie ich wpływu na gromadzką rzeczywistość. Dotyczy to np. przeniesienia większej części wydatków na popieranie produkcji rolnej z budżetów powiatowych do budżetów gromad, zwiększenia kompetencji gromad w zakresie wydawania niektórych decyzji administracyjnych itd.

Sprawą istotną, o której wiele mówiono w dyskusji jest dalsze doskonalenie kadr w biurach gromadzkich. Wymaga to przemyślanej polityki kadrowej. O kłopotach typowych dla gromad położonych w pobliżu zakładów przemysłowych mówił m.in. tow. J. Klima z Lodygowic pow. Żywiec.

Nieodlegle Bielsko wchłania każdą ilość pracowników. Stąd płynność kadr w radzie, na pewno nie ułatwia wykonania ambitnych planów gromady.

Innym jeszcze problemem, który szeroko omówił m.in. sekretarz KP z Proszowic tow. Z. Gasidło, jest umocnienie pozycji sołtysa. Wymaga to szczególnie troskliwej oceny pracy tych przedstawicieli rad gromadzkich w poszczególnych wsiach. Przypadki, gdy sołtys sam nie wywiązuje się z obowiązków wobec państwa, gdy lekceważy swoje zadania, nie budują autorytetu władz.

PRACA WYCHOWAWCZA

Wśród dwudziestu dyskutantów na Plenum, było dziewięciu sekretarzy komitetów gromadzkich PZPR. O tych mówiących można powiedzieć, że nic co gromadzkie nie jest im obce. Komitety gromadzkie najwyraźniej szukają coraz bardziej skutecznych form pracy z radami gromadzkimi, świadomie odpowiadając jaką ponoszą za ich umacnianie i podnoszenie ich autorytetu.

Budować autorytet GRN znaczy umacniać jej pozycję jako organu wybieralnego, jako przedstawiciela ludności. Tam gdzie komitety gromadzkie oceniają pracę radnych — członków partii, spotykają się z nimi a również z bezpartyjnymi radnymi, przekazują im informację polityczną, dyskutują o ważniejszych zadaniach wsi — społeczeństwo i instytucje wiejskie bardziej cenią funkcję radnego a i radny pewnie się czuje w pozycji przedstawiciela społeczeństwa.

W trosce o doskonalenie pracy radnych GRN, w niektórych powiatach woj. krakowskiego, np. w Dąbrowie Tarnowskiej, odciążono radnych od nadmiernej ilości funkcji społecznych. Rezultaty są widoczne: koncentracja na obowiązkach wynikających z funkcji najważniejszej, lepsza frekwencja na sesjach i posiedzeniach komisji, więcej spotkań z wyborcami.

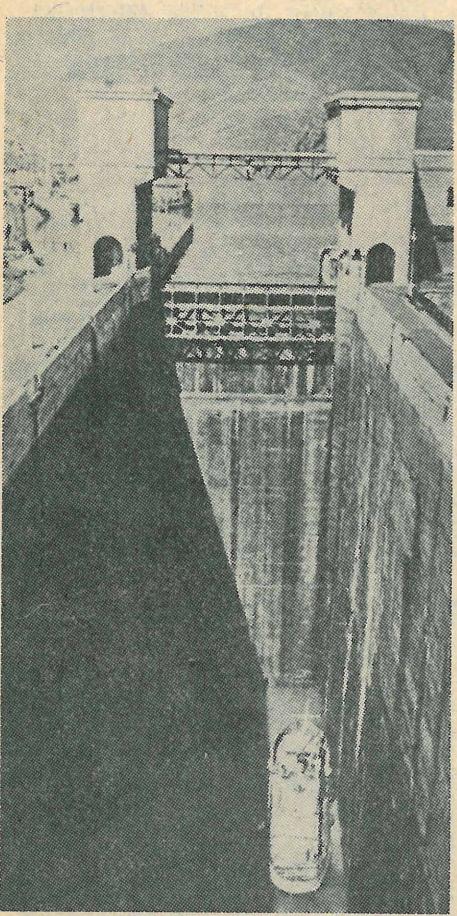
Budować autorytet, znaczy również czuwać aby władza była blisko obywateli. Aby biuro gromadzkie wyzbyło się biurokratyzmu a zebranie wiejskie urealniło swoją rangę wiejskiego samorządu. W tej sprawie wielu dyskutantów, m.in. tow. B. Świertczek z gromady Dłużec, zwracało uwagę na brak koordynacji zebrań wiejskich. Organizują je „po swojej linii“ wszyscy niemal instytucje działające na wsi. Zabiera to cenny czas rolnikom, obniża frekwencję na zebraniach prawdziwie ważnych.

Na Plenum zwrócono również uwagę, iż komitety gromadzkie mają pełne możliwości wychowawcze oddziaływanie na instytucje niepodporządkowane. Mogą oceniać na swoich posiedzeniach jak wykonują one swoje zadania w gromadzie, jak wywiązuje się z obowiązków wobec władzy gromadzkiej i społeczeństwa.

O tych i innych sprawach szeroko traktuje uchwała podjęta na plenum, w której zawarte są zadania dla komitetów gromadzkich i powiatowych instancji partyjnych w dziedzinie dalszego umacniania gromadzkich rad narodowych.

Sprawa GRN w woj. krakowskim ma swój ciąg dalszy. I Sekretarz KW zapowiedział dwie ważne narady: z sekretarzami wszystkich komitetów gromadzkich województwa i z przewodniczącymi GRN. W ten sposób, instancja partyjna przygotowuje grunt dla wprowadzania w życie ważnej i nietatowej uchwały.

JADWIGA MIKOŁAJCZYK

Na snímku: propust Ust-Kameňogorského vodního uzlu, vysokou dvaačtyřicet metrů, propoulová lod'

Irtyš, mohutná sibiřská řeka, levý přítok Obu, je dlouhá 4 284 kilometrů, protéká územím Kazachstánu, omským a tiumeňským obvodem RSFSR. Na území Sovětského svazu je splavná téměř v celé své délce.

V současné době probíhají rozsáhlé práce, v souvislosti s přestavbou a modernizací této mohutné vodní tepny. Perspektivní plán hydrotechnických prací na Irtyš počítá se stavbou dalších devíti elektráren (kromě činných hydroelektráren Buchtarmišské a Ust-Kameňogorské): Pavlodarské, Semipalatinské, Omské, Izvěstkové, Sulbińské a dalších.

Regulace Irtyše bude trvat několik desítek let. Program je široký, dokonce i ve srovnání s jinými mohutnými stavbami, realizovanými na Sibiři.

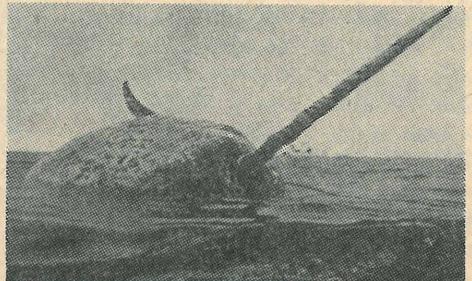
Podívejme se na Ust-Kameňogorskou elektrárnu, abychom si mohli představit, jak budou vypadat budoucí vodní stupně: rozdíl mezi úrovní dolní a horní hladiny vynáší 42 metrů. Je zde postavena jednokomorová propust s originální konstrukcí, která umožňuje lodím říční plavby překonávat rozdíl hladin naráz. Do obrovské železobetonové komory se vejde 78 tisíc krychlových metrů vody.

Text a snímek: A. BLOCHIN

Je to rohatá mořská obluda, půl delfína, půl velryby, holá neuvěřitelnost jménem narval. Eskymáci ho loví pro jeho proslulý „roh“. Samci s třímetrovým rohem (ve skutečnosti je to zub) měří až šest metrů a váží kolem dvou tun.

Před nedávnem bylo asi 1 000 km od polárního kruhu chyceno mládě narvala. Tryskové letadlo je dopravilo do New Yorku a mládý narval byl s velkou slávou vpuštěn do newyorského akvária na Coney Islandu. Je to první zaživa chycený narval.

Mořská obluda

DOKONČENÍ ZE STR. 16

chala se ve vzpomínkách! Viděla před sebou louku, viděla pohorskou vesničku, nad sebou zářící měsíc a hvězdy — byl to ten samý měsíc a hvězdy, věčně krásný, nestárnoucí, — ale ona byla tenkrát mladá, svěží holčina, když v svatojánské noci na osudný věneček devatero kvítí trhala. Jako by to právě bylo, tak cítila babička strach, který měla, aby jí nikdo v cestu nepřišel a kouzlo nepřekazil. Vídala se v komůrkě své, vídala na lůžku ty květované podušky, pod něž uvítý věneček klade. Vzpomíná, jak vroucně se modlila, aby jí dal Pánbůh sen, v němž by se jí zjevil ten, jehož si duše její byla oblíbila. Důvěra, kterou na osudný věneček kladla, nezklamala ji; víděla ve snu muže vysokého vzhledu, jasněho, upřímného vzhledu — toho, jemuž rovněž pro ni na světě nebylo. Usmívá se babička té dětské chťivosti, s jakou před sluncem východem do zahrady pospíchala k jabloni, by nazpátek přes jabloně věneček přehodila a ještě se dověděla, zdali Jiřího svého brzy aneb dlouho neuvidí. Pamatuje se, jak ji vycházející slunce pláčí dostihlo v zahradě, pláčí proto, že věneček daleko přes jabloně přelitl a tudy nebyla čáka, že se s Jiřím brzy sledovala. — V zamyslení stojí babička dlouhou chvíli, mimovolně ruce sepne, mírný její, důvěrný zrak obrátil se vzhůru k zářícím hvězdám a z úst vyplýne tichá otázka: „Kdy se asi, Jiří, sledujeme?“ — tu převěje větrník lehounce bledou tvář staršenky, jako by ji libal duch zvěčnělého. Stařenka se zahvěje, udělá kříž a dvě slze padnou na spjaté ruce. Po chvíli vejde tiše do stavení.

DUBEN — APRÍL

- 1.IV.1695 — narodil se Samuel Hruškovič, slovenský básník a spisovatel (zem. 1.IX.1748).
 1.IV.1750 — narodil se Hugo Kolláraj, státník, učenec, filosof a publicista polského osvícení (zem. 28.II.1812).
 2.IV.1963 — v Sovětskom svazu vystřelili kosmickou měsíční raketu Lunu 4.
 3.IV.1945 — v Košicích byla utvořena vláda Národní fronty Čechů a Slováků.
 4.IV.1945 — Sovětská armáda osvobodila Bratislavu.
 4.IV.1945 — Maďarsko bylo osvobozeno od hitlerovců, státní svátek MLR.
 5.IV.1835 — narodil se Vítězslav Hálek, český básník a významný organizátor českého kulturního života v Praze (zem. 8.X.1874).
 5.IV.1920 — byla založena Komunistická strana Češka.
 5.IV.1945 — v Košicích byl vyhlášen program vlády Národní fronty, který vyslovil zásady vývoje osvobozené ČSR jako lidovědemokratické republiky dvou rovnopravných národů Čechů a Slováků.
 6.IV. — Duben — měsíc národní vzpomínky.
 7.IV.1348 — v Praze byla založena Karlova universita.
 9.IV.1757 — narodil se Wojciech Boguslawski, tvůrce národní polské scény, herce a dramaturg (zem. 23.VII.1829).
 9.IV.1943 — v SSSR vznikl Svaz polských vlastenců, společensko-politické organizace polské emigrace v SSSR.
 10.IV.1525 — „Held Pruski“ — velký mistr křížácký Albrecht Hohenzollern se stal závislým na polském králi Zigmuntovi.
 10.IV.1944 — v SSSR byl založen 1. československý armádní sbor.
 12.IV.1960 — byla vyhlášena republika Mali.
 12.IV.1961 — let prvního kosmonauta Jurije Gagarina kolem Země v kosmické lodi Vostok. Den kosmonautu.

- 14.IV.1825 — narodil se Daniel Maróthy, štúrovský básník a spisovatel, slovenský národní buditel (zem. 18.IV.1878).
 15.IV.1818 — v Praze bylo založeno Národní muzeum (původně Vlastenecké muzeum, potom České muzeum a nakonec Muzeum českého království).
 15.IV.1945 — I. československá tanková brigáda spoolečně so sovětskou pěchotou prolomila frontu u Krakova, na Slezsku a u Malých Petrovic překročila československou státní hranici.
 16.IV.1945 — I. a II. armáda Polského vojska si vybojovaly přechod přes Odru a Nisu. Počátek sovětského útoku na Berlín.
 17.IV.1772 — narodil se Vojtěch Nejedlý, český básník a spisovatel národního obrození (zem. 7.XII.1844).
 17.IV.1794 — varšavská insurekce.
 17.IV.1925 — byla založena Komunistická strana Koreje, v roce 1950 přejmenována na Korejskou stranu práce.
 18.IV.1892 — narodil se Bolesław Bierut, první tajemník ÚV PSDS a významný polský státník (zem. 12.III.1956).
 19.IV.1943 — povstání ve varšavském ghettě.
 20.IV.1868 — narodil se Adolf Warski, významný aktivista Demokratické strany Království polského a Litvy (SDKPiL) a Komunistické strany Polska (KPP) (zem. 1937).
 21.IV.1945 — podepsání Smlouvy o přátelství, vzájemné pomoci a poválečné spolupráce s SSSR.
 21.IV.1945 — jednotky Sovětské armády se probivovaly do severní části Berlína.
 21.IV.1955 — ve Varšavě bylo otevřeno Ústřední Leninovo muzeum.
 22.IV.1870 — 100. výročí narození VLADIMÍRA ILJIČE LENINA v Simbirsku (dnes Ulyanovsk), vůdce světového proletariátu, tvůrce leninismu,

- zakladatele Sovětského svazu — prvního socialistického státu (zem. 21.I.1924).
 22.IV.1943 — boje polských a sovětských partyzánů v paracelských lesích.
 22.-19.IV.1945 — bitva II. armády Polského vojska v oblasti Budišna a Drážďan.
 22.IV.1964 — spojením Tanganiky a Zanzibaru vznikla Sjednocená republika Tanzanie.
 23.IV.1420 — narodil se Jiří z Poděbrad, český husitský král (zem. 12.III.1471).
 24.IV.1883 — narodil se Jaroslav Hašek, významný český satirický spisovatel, autor světoznámého románu Osudy dobrého vojáka Švejka (zem. 3.I.1923).
 24.IV.1945 — v 5 hod. 15 min. zahájilo sovětské dělostřelectvo bubnovou palbu na hitlerovské pozice v Berlíně a po hodině pěchota a tanky začaly ze čtyř stran útočit.
 25.IV.1945 — u města Torgau na Labi se střetla Sovětská armáda se spojenci.
 25.IV.1945 — sovětská vojska uzavřela kruh kolem Berlína.
 25.IV.1957 — v Zyrardowě u Varšavy vypukla stávka textilních dělníků, která byla prvním masovým vystoupením polské dělnické třídy.
 26.IV.1945 — osvobození Stettina.
 26.IV.1945 — sovětská vojska osvobodila Brno.
 27.IV.1960 — bývalá francouzská kolonie Togo získala nezávislost.
 29.IV.—2.V.1945 — 1. pěší divize T. Kościuszka se zúčastnila bitvy o Berlín.
 29.IV.1856 — se narodil Egon Erwin Kisch, významný český protifašistický novinář, spisovatel a publicista (zem. 31.III.1948).
 30.IV.1939 — v Krakově byla utvořena československá vojenská skupina.
 30.IV.1945 — ráno obsadili sovětí vojáci centrální část Berlína a na budově říšského sněmu vytáhli prapor významnosti. Hitler spáchal sebevraždu.

Je taký zákon — železný — že otca pri práci neslobodno vyrušovať. Tento zákon platí vždy, bezvýhradne a neodvratne okrem istých výnimiek, ktorých je asi milión.

Pootvoria sa dvere z nepriehľadného skla a páň syn v nich vinovato zastane. Uvedomuje si stupeň priestupku, ale nemôže, nemôže odolať. Ukažovák s ružovým nechptom má na spodnej pere, akoby uvažoval, odkiaľ chytrý začať, dlhé mihiatice sklopené, akoby pod farchou hriechu. Konečne sa odhadlá, zhľboka sa nadýchnie a povie pomerne ticho, práve dosť nahlas, aby prehlušil klepot písacieho stroja:

— Ocko...

Netrpezlivu si vzdychnem, prípadne aj upreto pozriem na povalu, ale to na veci nič nemení. Obrátim sa k potomkovi, ako tam nedočkavo stojí medzi dverami: je stelesnené zlé svedomie, vie, že bude zle, ale nemôže, nie, nemôže odolať.

— Koľko ráz ti mám opakovať... — začнем zvýšeným hlasom a už akosi rutinovane.

— Hej, — povie chytrý, — ale tentoraz je to dôležité. Naozaj! Čestné slovo, že je to dôležité.

Cestné slovo takého veľkého chlapčeka je vážna vec. Jednako sa zatvárim chladno, ako len môžem (ale veľmi nemôžem), a pýtam sa ho ako človek, ktorý sa vlastne vôbec nezaujíma o odpoveď na svoju otázku:

— No, o čo ide, rýchlo.

Syn pozorne zažmurná, naberie odvahu, zatvorí za sebou dvere a pristúpi k písaciemu stolu. Zdvihne čierne iškrivé oči a nečakane prereče:

— Ocko. Vychovávaj ma trochu.

Od čias, čo žiadal, aby som mu bezodkladne napísal obrázkovú knižku, iba celkom maličkú, ale s hudbou, neprišiel s takoto prekvapujúcou požiadavkou. Zhasil som stolnú lampu, znova som ju zažal a ani som si to nevšimol. Pokiaľ sa pamäťam, povedal som potom niečo úplne nemiestne, čosi ako:

— Čo tým vlastne myslíš? — alebo: — Ako tomu mám rozumieť?

Máličko zdvíhal a spustil útle plecia. — Tak. Trochu ma vychovávaj. V knižke bolo, že rodičia vychovávajú deti. Nebolo? Bolo. Si ty rodič?

— Som, — povedal som pevne a priamo som naň pozrel.

— Na tak, — usmial sa vďačne. — Ja som diefa. Vychovávaj ma, hej?

Vec sa dostávala do vážnych polôh. Začal som vyjednaťa.

— Pozri, — položil som mu s rozmahou ruku na plece, — ako vidíš, mám teraz dôležitú robota. — Pritom som znova zahasił stolnú lampu. Povedal:

Zatváril sa trochu namrzeno. Povedal:

— Všetci rodičia vychovávajú svoje deti. Aj Dušanka z druhého poschodia vychovávajú. A ešte ako. Iba ty ma nikdy nevychovávaš.

— To musel počuť od matere, — pomysel som si s nevôľou a povedal som: — Ale akože môžeš vravieť také nezmysly! Či sa od narodenia — od tvojho narodenia — obetavo nestarám o tvoju výchovu...

— Hm, — povedal zamyslene. — Nemamáta!

Vstal som a prešiel som energicky po miestnosti. Svojho času som skladal skúšku z pedagogiky. O čomsi dôležitom tam istotne bola reč, ibaže už ne-

viem celkom presne o čom. Pozrel som obozretne na syna a on povedal:

— Vidíš, už nepracuješ. Mohol by si ma chvíľku vychovávať, naozaj. Iba maličkú chvíľku. Trochu si zavychávaj, potom zas môžeš robiť, dobre?

Pretože som sa hned nezmohol na odpoveď, pokladal to za súhlas, sadol si na okraj pohovky, pekne založil ruky a čakal. Trošku pritom kolemnohami v bielych pančuchách. Na kolennach boli sedivé.

Zrejme bol ohromne zvedavý, čo to s ním budem robiť — výchovu si podľa všetkého predstavoval ako náramne napínavú vec.

— Ale dnes by sme mohli začať, — navrhol, — dobre?

— Do frasa, — povedal som, — ved' pochop, že som už dávno začal! Či ta, napríklad, cieľavdomé nevediem k záujmu o techniku? Nespravil som ti že-riav a traktor a lanovku?

— Do frasa, spravil — povedal vážne a prikývol. Potom sa pousmial. — Ty sa rád hráš s mašinkami...

— A či ta neučím lásku k slovesnosti? Nečítam ti každý deň jednu prostonárodnú rozprávku?

— Každý deň nie, — poznamenal punktičkársky.

— Tak každý mesiac. A či ti ne-

vysvetlujem, že medzi polievkou sa nepije voda a že mlákať je neslušné a že si z misky majú vziať najsamprav dospelí a až potom ty...? To je hádam nie výchová?

— Co je to „do frasa“? — opýtal sa syn uprime a so záujmom.

— To sem nepatrí, — zahorel, som spravodlivým hnevom, — a zapamäťaj si, že dospelým ľudom nemáš skákal do reči a už vôbec nie svojim rodičom! Čo som to len chcel povedať...

Je isté, že som nechcel povedať absoľútne nič; nenápadne som pozrel na hodinky, či sa žena už nevracia. Načúval som tiež, či nehučí výfah alebo či klúčik nešramoti v zámke. Ale tichosť bola, tak povediac, širošíra; iba syn na pohovke zašeplkal trpká:

— Vychovávať — nevieš.

Rozlúčil som sa s robotom, definitívne som sa vzdal nádeje, že niekto príde na návštěvu alebo že vypukne požiar, sadol som si do fotela, syna som si posadil na koleno, pohladkal som mu otcovský jemnulinké vlásky a takto som prehovoril:

— Človek je tvor spoločenský. Aby z teba bol platný člen ľudskej spoločnosti, treba ťa k tomu vychovávať.

— Je nebudem platný člen, — ohľásil sa, — ja budem šofér.

To bola dávno vyriešená a všetkými uznávaná vec.

— Aj šofér je platný členom spoločnosti, — povedal som trpeživo. — Aj baník, aj učiteľ, aj lekár. — Išlo mi to celkom dobre: urobil som na seba dojem.

Ale on pozrel na mňa zdola.

— Aj spisovateľ? — opýtal sa.

Myslím, že v otázke nebolo spodného tónu.

— Prirodzene, — odvetil som, — ako sa môžeš pýtať...

— Dobre, — povedal neurčito. Môžeš vychovávať dalej.

— No. Ale aby niekto mohol byť naozaj plným členom spoločnosti,

musí byť čestný, pracovitý, uvedomelý,

spravodlivý, hrdý, láskavý človek...

Tu som si všimol, že mojom vývodom nevenuje náležitú pozornosť.

— Počúvaš ma? — troška som ním zatriasol.

— Ocko, — opýtal sa, — aj mama je taká... platná?

— Rozhodne, — povedal som, pretože v tejto veci je u nás v rodine dôvodne absolútne jasno.

— A kto je platnejší, mama, alebo ty?

Okamžite som si uvedomil nedozerné následky odpovede na túto otázku, nech by už bola taká alebo onaká. Zasmrkal som.

— Táto vec je toho času predmetom výskumu. Naozaj nezvonil telefón?

— Nie, — povedal, — a ocko... vždy treba byť taký...

— Aký?

— No... pracovitý a tak.

— Rozumie sa, že vždy.

Uplynula chvíľa.

— Aj v nedeľu...?

Pravdaže, aj v nedeľu.

— Hu, — povedal s úžasom, — a stačí to jeden človek...

— Akožo nie. — Videl som, že sa mi konečne podarilo naň zapôsobiť. Trochu mi odľahlo na srdeči.

— No dobre, — povedal odovzdane.

— Skúsim to.

— Výborne. Tak od dnešného dňa ani raz nebudeš klamať. Dušankovi vrátiť toho chodiaceho panáka, v zásuve si urobíš poriadok, tetu pekne odprosiš, že si jej zasa skryl okuliare, a pred večerou si mydlom umyjšť ruky...

Stefan Kazimírovic Gilj bol šesť rokov osobným šoférom Vladimíra Iljiča Lenina. Nie je tomu dávno, čo súdruh Gilj napsal svoje pamäti, v ktorých líčí najrúšejšie obdobie nielen svojho života, ale aj svojej vlasti — čias, keď denodenne sprevádzal proletárskeho vodcu, iniciátora a organizátora Veľkej októbrevej socialistickej revolúcie. Niekolko úryvkov, ktoré nám približujú Vladimíra Iljiča Lenina vyberáme pre našich čitateľov z knihy S. K. Gilja.

V prvej polovici marca roku 1918 sa sovietska vláda presťahovala z Petrohradu do Moskvy. V počiatok mesiacoch sa často stávalo, že po vyčerpávajúcim dni sa Vladimír Iljič večer vybral na prechádzku moskovskými ulicami. V krajinе bol hlad. Len čo sa skončila imperialistická vojna, vypukla občianska. Robotníci a rolníci, vyčerpaní a zúfalí bojovali na všetkých frontoch, braniac výdobytky októbrevej revolúcie pred kontrarevolučnými armádami. Bielogvardejci zosnúvali atentáty. Ich strely si vybrali revolucionárov Vodarského a Urického.

V tých časoch, skoro každý deň odchádzal Vladimír Iljič na mítinu. Bývali v továrnach, na námestiacach, vo vojenských jednotkách. Nebolo zriedkavosťou, že za jeden deň vystúpil Iljič aj na dvoch či troch mítinach.

Zivot Vladimíra Iljiča neraz ohrozili — často sa našiel v smrteľnom nebezpečenstve. Toto nebezpečenstvo sa dokonca zvyšovalo, lebo Vladimír Iljič odmieta akúkoľvek protekciu alebo sluby. Nikdy nenosil so sebou zbraň (okrem malého brovningu, z ktorého ani jediný raz nevystrelil), a poprosil aj mňa, aby som nenosil pri sebe zbraň. Ja som ho však neposlúhol a svoj revolver som ukrýval pred ním pod košeľou.

V ten osudný deň — 30. augusta 1918 — sme s Vladimírom Iljičom absolvovali niekoľko cest. Boli sme na Chlebovej burze, kde bol mítin. O siedsť večer sme opustili Chlebovej burzu a viesli sme sa k Michalonovej továrnai na Serpuchovskú ulicu. V tej továrnai sme boli už niekoľkokrát.

Vladimír Iljič bol mierny, pokojný človek, iba občas sa mračil. Nečudo, vedľ napriek v ten deň bol neustále v akcii: ráno prijal komisiarov Sovietského národností, potom mal prejav na Chlebovej burze, o hodine už mal mať prejav v Michalonovej továrnai a o dve hodiny neskôr mal na programe zasadnutie Sovietského národností.

Ked sme vošli na nádvorie továrne, mítin sa ešte nezačal. Všetci čakali na Lenina. Vo veľkej hale, ktorá slúžila na výrobu granátov, sa zislo niekoľko tisíc ľudí. Vladimír Iljič vyšiel z voza a rýchlymi krokmi vošiel do haly. Ja som vypol motor a auto som nechal na dvesto metrov od vchodu do haly. Vtedy sa ku mne priblížila žena v kostýme, ktorá držala v ruke tašku. Zastavila sa celkom pri aute, takže som si ju mohol dobre prezrieť. Mladá, chudá, s tmavými, nepokojujúcimi očami; neponášala sa na celkom normálneho človeka. Mala bledú tvár a hlas sa jej zadrhával.

— Prišiel už súdruh Lenin? — sputovala sa ma.

— Neviem, kto prišiel, — odvetil som jej.

— Akože, ste šofér a neviete, koho vozíte? — smiala sa.

— Prečo by som to musel vedieť? Nejaký rečník, teraz je takých mnoho...

Držal som sa pravidla nikoho neinformovať o tom, koho vozím, odkiaľ idem a kam pôjdeme. Sledna v kostýme zmraštilla tvár. Vzdialila sa. Videl som, že vchádzala do haly. Zvedavcov bolo vždy mnoho a preto som jej nevenoval zvláštnu pozornosť.

Po uplynutí hodiny vyšla z továrne skupina ľudí, zoskupených okolo nejakého funkcionára a zastala na nádvorie. Bolo mi jasné, že sa mítin skončil a zapol som motor. No Vladimír Iljič neprichádzal. Za nie-

koľko minút sa na nádvorie objavila druhá skupina, na čele ktorej kráčal Vladimír Iljič. Vošiel som do voza, nahodil rýchlosť, aby sme sa hneď pohli. Na dva-tri kroky od voza sa Vladimír Iljič zastavil — dvere auta otvoril niektorý z robotníkov. Vladimír Iljič sa zhováral s dvoma ženami. Rozhovor trval niekoľko minút.

Ked však Vladimír Iljič chcel vojsť do voza, tresol výstrel. V tej chvíli som zazrel Lenina. Inšinktívne som otočil hlavu k smeru, odkiaľ prichádzal výstrel a tu som opäť videl ženu — tú istú, ktorá sa pred mítinom vypytovala na Lenina. Stála na ľavej strane voza, tesne pri blatníku a mierila rovno do Lenínových pás. V tom zaznel druhý výstrel. Ja som vypol motor, vyskočil z voza a vytiahol svoju utajenú pištol a obrátil som sa k žene. Ona však zasa mierila — po tretíkrát. No všimla si, že som namieril na jej hlavu, začala sa jej triásť ruka, ale aj tak vystrelila. Tretia strela poranila plece nejakej žene... Už chýbal len okamih, a bol by som aj ja vystrelil, ale žena mi hodila svoj brovning pod nohy a rýchle sa zamiešala do zástupu, ktorý vychádzal bránu zo továrne. Okolo mňa stalo mnoho ľudí, nemohol som riskovať výstrel, ktorý by mohol trafiť aj nevinného človeka. Začal som bežať za ňou, ale v tej chvíli mi zislo na um: „Ale čo je s Vladimírom Iljičom? Čo je s ním?“ Počul som výkriky: „Zabili Lenina!“

Eudia sa hrnuli k východu, aby zajali atentátnika. Namieril som k autu, a tu som našiel ležať Vladimíra Iljiča vedľa voza na zemi. Zohol som sa a na svoju radosť zistil, že nie je mŕtvy, dokonca ani do bezvedomia neupadol.

— Chytili ju? — spýtal sa ma ticho. Hovoril cudzim, šepkavým hlasom. Povedal som mu:

— Radšej nič nerozprávajte, je vám zle...

Niekto z predstavenstva továrne mi navrhol, aby som Vladimíra Iljiča odviezol do továrenskej nemocnice. Ale ja som nesúhlasił:

— Nechcem ja žiadnu nemočnicu. Odveziem ho rovno domov.

Vladimír Iljič so mnou súhlasil. Spolu so súdruhmi z Komitétu som pomohol Vladimírovi Iljičovi na nohy a uložili sme ho do auta. Prv, ako som si sadol za volant, hodil som ešte pohľad na Vladimíra Iljiča. Sedel bledý s polozatvorenými očami. Srdece mi búchalo, dusilo ma v hrde... No nemal som čas na rozmyšľanie, musel som konat. Museli sme zachrániť život Vladimíra Iljiča!

Počas cesty som stále jedným okom sledoval stav Vladimíra Iljiča. Zvali sa na sedadlo, ale nestonal, nevydal ani hlások. Mal veľmi bledú tvár. Súdruh z Komitétu, ktorý vedľa neho sedel, ho podopieral. Vchádzajúc do brány Kremľa, som nespomalil jazdu, iba som vykrikol strážam:

— Lenin! — a uháňal som k bytu Vladimíra Iljiča. Aby nevzbudil pozornosť, zastal som tesne pri bráne. Pomohli sme mu vystúpiť z auta. Videli sme, že má veľké bolesti, odmietol však, aby sme ho niesli. Vyzliekol som mu plášť a on, opierajúc sa o nás, vyšiel na tretie poschodie. Šiel mlčky, ani hláska nevydal. Na schodoch nás stretla Mária Iljična. Zaviedli sme Vladimíra Iljiča rovno do spálne a položili sme ho na posteľ. Mária Iljična bola veľmi nešťastná:

— Rýchlo telefónujte! Telefónujte čím prv — prosila ma.

— Upokoj sa, to nie je nič... Som zranený iba na ruke... — otvoril oči Vladimír Iljič.

Okamžite som zo susednej miestnosti telefonoval Bonč-Brujevičovi. Vyrozprával som mu, čo sa stalo. Nevypočul ma do konca. O chvíľu vošiel do Leninovho bytu zdravotný komisár v sprievode Bonč-Brujeviča. Vladimír Iljič ležal na boku a tiško stonal. Cez roztrhnutú košefu

**ZAVOLÁM POZDRAV VEĽKEJ ZEMI,
VDÝCHNEM HO VETRU SVOJICH HÔR,
JEJ RUDOU ŽIAROU POKRSTENÝ
PÍSAT HO ZAČNEM NA MRAMOR**

**PRE NOVÉ SVETLO, PRE PUŠKINA,
PRE REVOLUČNÝ OKTÓBER,
PRE VEEKÝ ODKAZ OD LENINA,
PRE ÚDER PRAVDY DO POVIER**

**I PRE HRDINOV STALINGRADSKÝCH
KOVÁČOV NAŠEJ SLOBODY,
PRE VÔLU, VPRED, A NIKDY SPIATKY,
KTORÁ I PÚSTE OBRODÍ...**

**BDEL TICHÝ DON A KAUKAZ BIELY
I BIELA TAJGA SIBÍRSKA —
PIESEŇ VŠAK TUHLA DO OCELI,
KÝM VÍTAZNE SI ZAPÍSKA,**

**ŽALÁROV BRÁNY POOTVÁRA,
SLOBODU PŪSTA ZAVRETÚ,
VYKOPNE SPEV JEJ OTROKÁRA,
OBÍDE CELÚ PLANÉTU...**

**S PESNIČKOU MIERU SVETOM KRÁCA,
TAK AKO SLNCE PO LÚKACH,
ABY UŽ VŠETCI BOLI BRATIA,
NA ÚSMEV ŠTASTIE PONÚKA,**

**ZASPIEVAM POZDRAV TEJTO ZEMI,
DÁVAM HO ŠUMU SVOJICH HÔR —
JEJ PIESŇOU PRAVDY PREBUDENÝ
VKLADÁM HO DO SRDC, NA MRAMOR.**

ANDREJ PLÁVKA

Mal obrovský talent a vedoveobvyklí energiu, pohyblivosť, priassobnosť všestranné sa zožnamoval s veľkým problémom priamo pri ich prameňom. Závality menší postavy, s lebkou Sokrata, ktoré všetko videli... veľké dieťa tekliaťe sveta, skvelý človek, ktorý museba obeťoval nepriateľstvu a nenávisťi mohol naplniť dielo lásky... — tak viňa Maxim Gorkij. „Lenin mal rád ľud tak ako svoje dielo, a práve preto bol v tom, čo tvoril“ — totto sú slová spisovateľa Henricha Manna. „Bol som nadšený jeho o vôle žiť a aktívnu nenávisťou voči mi, čo jsem v živote zlé a odporné. Prekvapila jeho nadľudska schopnosť pracovať“ — Reed autor knihy „Desať dní, ktoré osvetili svet“.

Lenin tak ako nikto iný chápal marxizmus ako jedine správnu a trvalu reveryastúcia júca z celého ľudského poznania svetovej robotníckej triedy tie poznatky sú nevyhnutné pre víťazstvo jej sprievoci. V svojich vedeckých práciach pokračoval v marxistickej teórii a tvorivo ju nájaly sa všetky ideologicke zbraňou revolúciu. Obstál v životnej skúške. Marxenská teória obstala v praxi. Vždy víťazila leninská idea, víťazili tie jednotky pitia a tie strany, ktoré sa nôu riadili akvateľom cest.

Narodil sa 22. apríla 1870 v jeho rodine inšpektora ľudových škôl Uljanovom (malom mestiečku pri Volge, v Simbirskom Uljanovskom), ktoré sa ničim neodlišovalo vtedajších malých ruských mestiečkov. V roku 1887 bol popravený jeho o štyri roky starší brat Alexander, obžalovaný za účasť na atentáte na cára Alexandra II. Rodinou Uljanovcov často trávili významné vplyvy aj na Iljiča.

Situácia robotníkov a sedliakov sedliakov ažom Rusku bola priam tragicálna. Čírana a utlačovanie, práca na panskom ašká hospodárska zaostalo boli pre ruskú krajinskú a oveľa horšie ako v krajine. O týchto otázkach sa v pokorevnej rodine Uljanovcov často v Boli to problémy, ktoré sa Iljičovi stali a blízke.

Roku 1887 počas štúdia na práv fakulte Kazanskej univerzity nastúpil sestu revolucionára. Tu ho prvý raz zatíkali na

Lenin

mosti, neohyklú možnosť v osobnych i dôsledkach nesťastie a ecam a s problémami. „Závality, za ktoré sú súčasťou, ktoré sú preplňané významom.“

— John Reed, otriasnutý svetom“.

„že marxizmus zvládol, vyrastal, dala svetovej , ktoré sú neprávne veci. Vo račoval v marxizmu. Ony sa súčasťou významu, čo je povolenia ma jeho

— John Reed, otriasnutý svetom“.

početnej rodine nová v malom (dnešný Ural) — vtedajšom žil iba 54 rokov. Bol to však život naplnený vtedajšom ruskou tyraniu a obrovská hospodárska hostia. Budil tragického ľudolivej významu týchto rôznych faktov. Bol to známe a blízko

vnickej fakulte vojnového cestu reštaurácie a výkazali na

pobyt v dedine nedaleko Kazane za účasť v ilegálnych marxistických krúžkoch. Neskôr nasledovala Samara (dnes Kujbyšev), kde štyri roky viedol organizačnú prácu a študoval marxizmus. Potom Petrohrad (dnes Leningrad). V Petrohrade Lenin skončil s vyznamenaním právo roku 1890 a stal sa vodcom marxistických revolučných skupín. Odvtedy sa celkom venuje revolúcii, boju za sociálnu spravodlivosť pre ľud. V Petrohrade Lenin bojuje za správne chápanie úlohy robotníckej triedy, za vytvorenie robotníckej triedy nového typu, ako poprednej, vedúcej sily spoločnosti.

Zatknutý ho istej decembrovej noci roku 1895, sedel vo väzení a po štrnásť mesiacoch ho poslali do vyhnanstva na východnú Sibír. V dedinke Šučenskoje v Jenisejskej gubernii strávil tri roky. Intenzívne pracuje, číta a študuje, končí jedno zo svojich základných diel Rozvoj kapitalizmu v Rusku. Počas svojho pobytu na Sibíri sa Lenin žení s N.K. Krupskou, svojou spolupracovníčkou v revolučnej práci v Petrohrade, ktorú takisto odsúdia na pobyt na Sibíri.

Po odpykaní trestu Lenin rozvíja svoje diela tak v Rusku, ako aj v cudzine. Pred prvou svetovou vojnou bol aj v Poľsku. Bol vodcom víťaznej Veľkej októbrovej socialistickej revolúcie. V období prvých rokov, najväčších pre mladú sovietskú vládu, Lenin stál na čele sovietskeho štátu. Energicky začína budovať a upevňovať vnútornú a vonkajšiu poziciu sovietskeho štátu. (pozri nás článok na 3. str.).

Žil iba 54 rokov. Bol to však život naplnený tvorivou prácou, obetavým bojom za rozvoj nových pomerov v dejinách ľudstva, ktoré by sa opierali o skutočnú slobodu, sociálnu spravodlivosť, o mier a všeobecný blahobyt. Zomrel 21. januára 1924 v Gorkách pri Moskve. Tažké životné podmienky za cárskej vlády, väzenia a nútenej pobytu vo vyhnanstve, vyčerpávajúca teoretická a praktická práca, ako aj následky zranenia, ktoré utržil počas atentátu 29. augusta 1918 podkopali sily a zdravie Lenina. Zanechal sovietsky štát pevnnejší, silnejší dosiahnutými výsledkami a skúsenosťami. Svoje skúsenosti a učenie zanechal proletárom celého sveta. Idey vytyčené Leninom sú základom, o ktorých sa opiera činnosť PZRS, strany, ktorá v našej krajine úspešne buduje nové, spoločensky spravodlivé zriaďovanie.

Na snímke vedúci Vladimír Lenin a Anatol Lunacharskij na slávnosti položenia základného kameňa pre pamätník Oslobodenia práce 1. mája 1920

bolo vidieť, že má na ruke dve krvácajúce rany. Vinokurov mu ich natrel jódom. Vladimír Iljič otvoril oči, pozrel sa na nás a povedal:

— Srdce ma bolí, srdce...

Tvár Vladimíra Iljiča bola bledá, čelo sa mu blyšalo ako matný vosk. Prítomní sa zlakli: je to možné, že by nás Vladimír Iljič opustil? Či je to smrť?

Bonč-Brujevič telefonoval na moskovský soviet a požiadal službukonajúceho súdruha, aby k Leninovi okamžite poslali lekára. Niekomu zasa prikázal, aby prichystali balóny s kyslíkom. Hned potom sa telefónicky prihlásil J. M. Sverdlov, ktorý sa niekde dopočul, že Vladimír Iljič je ranený. Bonč-Brujevič ho zapríšahal, aby hned našiel dobrého chirurga. Jakov Michajlovič hned navrhol, že pošle doktora Münza. A ten skutočne ochvíľu prišiel. V bielem plášteli si sadol na Leninovu postel a prstami odmeral vzdialenosť medzi dvoma ranami. Chvíľu rozmyšľal a potom začal pohybovať rukou raneného. Na profesorovej tvári bolo vidieť, že čosi mu nie je jasné. V izbe bolo úžasné ticho. Všetci čakali, čo povie profesor Münz. Ten napokon povedal:

— Jeden náboj je v ruke, ale kde je druhý?

Ticho bolo počuteľnejšie a napätejšie. Napokon sa ozval Vladimír Iljič:

— Aha, tu je!

Ukázal na ľavú stranu krku. Lekári si vymenili pohľady. Ich tváre vyjadrovali, že sa stalo niečo hrozné, možno osudné. Münz prehovoril prvý:

— Treba dať ruku na kartón. Máte tu nejaký kartón?

O chvíľu mal pred sebou celú hŕbu kartonov a vyzeral z nich úzky pásek, ktorý položil pod ruku Vladimíra Iljiča. Vysvetľoval, že chorému tak bude ľahšie. O niekoľko dní sme všetci vedeli: Lenin bude žiť!

V tej istej noci sme sa dozvedeli aj viac. Fanny Kaplanová, ktorá strieľala na Lenina, bola členkou skupiny banditov — eserov. Tá istá teroristická skupina zabila v Petrohrade Urického a Volodarského. Potom, ako strieľala na Lenina, vyšla Kaplanová na ulicu. Zamiešala sa medzi ľudí, ktorí spočiatku ani netušili, že na nádvorí niekto strieľal. Atentátnička počítala s tým, že sa v mase stratí. Na ulici, v bezprostrednej blízkosti továrne, na ľuďach čakal fiaker. Lenže neostala v anonymite. Deti, ktoré ju videli strieľať na nádvorí, sa predrali medzi ľudími a začali na Kaplanovú kričať:

— To je ona! To je ona!

Vďaka defom atentátničku zadrali. Niekoľko ľudí bežalo za ňou a pri zastávke električky ju chytili. Odtiaľ ju priviedli späť do továrne. Ľudia boli zlostní a chceli ju na mieste zabíť. Bolo by sa tak aj stalo, nebyť skupiny robotníkov, ktorí ju obstúpili a kričali:

— Co to robíte, súdruhovia? Veď ju najprv treba vypočuť!

O hodinu už Fanny Kaplanovú vypočúvali do väznice Čeky.

Silný organizmus Vladimíra Iljiča a dobrá starostlivosť o jeho zdravie prispeli k tomu, že nemohol pracovať len dva-tri týždne ale potom sa vrátil k svojej práci do Sovietskej národnosti.

O niekoľko mesiacov, teraz už celkom zdravý, Vladimír Iljič opäť rečnil na mičingu pred robotníckimi továrňami Michalson. Prvá otázka robotníkov bola:

— Ako sa cípite, Vladimír Iljič?

— Ďakujem. Výborne — odpovedal Lenin s úsmievom.

Na snímke vedúci Vladimír Iljič Lenin, N. K. Krupskaja, M. I. Urjanovova a S. K. Gilj autor týchto spomienok za vlastníctvom pri jednej návštive okolia Moskvy

Z ORGANIZAČNÉHO ŽIVOTA • VOL'BY V MIESTNYCH SKUPINÁCH

PRESIDIUM ÚV KSČaS

Dne 27. února tr., tedy dňa ve nežli bylo plánované a jak sme oznamili v posledním čísle, konalo se zasedání presidia ústredného výboru Kultúrnej spoločnosti Čechů a Slovákov v Polsku, jemuž predsedal predsedca Jan Molitoris.

Presidium se zabývalo schválením bilance Spoločnosti za rok 1969 a rozdelením finančných prostriedkov udelených na rok 1970 jednotlivým obvodným výborom. Zasedání se zúčastnili také členi hlavného revízijného komisi KSČaS a zástupci USW presidia WRN v Krakově Jan Cholewa a Feleks Bochenek.

Presidium vyslechlo předběžnou informaci o průběhu porady ředitelů škol ze Spiše a Oravy, která se týkala otázek slovenského školství a konala se v Nowém Targu dne 26. února tr. na okresním výboře PSDS. (O této poradě píšeme podrobněji na str. 2 a 7). Presidium rozhodlo, že otázky, týkající se tohoto školství, jimž se zabývala porada, budou projednány na zvláštním zasedání ústredného výboru. Dále presidium rozhodlo svolat plénium ústredného výboru KSČaS. Náplň a termín určí v pracovním posetu ÚV.

Presidium ústredného výboru se obraci s naléhavou výzvou ke všem členům Kultúrnej spoločnosti Čechů a Slovákov, k celé české a slovenské menšině v naší zemi, aby v odpovědi na výzvu osazenstva Lubiňské mědne pánve důstojně oslavila pracovními závazky a společenskými akcemi sté výročí narození V. I. Lenina a 25. výročí vítězství nad fašismem a počátku výstavby nového života v naší zemi v rámci starých piastovských hranic na Odře, Lužické Nise a Baltiku. Touto výzvou tlumočíme city a vůli celého aktu. (Text výzvy publikujeme na str. 2).

Usnesení presidia ÚV vyzývá naše národnostné menšiny, nás — členy KSČaS, abyhom se všichni plně účastnili práce na každém úseku společenského a hospodárskeho života v meste svého bydlisku, v cele oblasti; abyhom dalej přispívali k rozvoji a prohlubování společenské iniciativy, k uvědomělé spoluúčasti a oběťave práci, jejímž cílem je plnění směrnice vytyčených Polskou sjednocenou dělnickou stranou, jejichž vedoucí myšlenka je trvalé zlepšenie životných podmínek celého našeho národa, vzrúst sily lidového Polska a jeho významu ve světě.

J.J.

REPREZENTAČNÝ SÚBOR KSČaS

Dňa 17. februára sa na Ústrednom výbere Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku konala pracovná porada kultúrnych aktivistov za účasti vedenia ÚV, predstaviteľov Obvodného výboru na Spiši, ako aj kultúrnych inštruktur a vedúcich súborov Spoločnosti zo Spiša a Oravy. Porada, ktorej predsedal Ján Molitoris, predsedca ÚV rokovala o otázkach spojených s organizáciou reprezentačného súboru piesní a tančov.

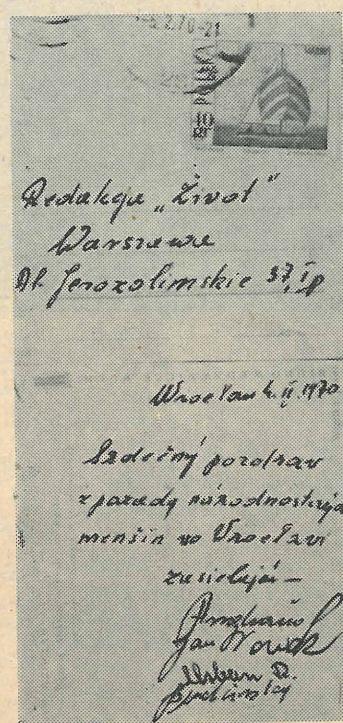
Na porade bolo rozhodnuté, že tento súbor bude mať 120 členov v dvoch skupinách: jednej 51-člennej z Obvodného výboru na Orave a druhej 69-člennej z Obvodného výboru na Spiši.

Do oravskej časti súboru vojdu tri skupiny z jednotlivých miestnych skupín KSČaS a to: 8 párov z Jablonky a Pekelnika (vedúci tejto skupiny je kr. Ignác Paniak), 8 párov z Chyžného a 8 párov z Podsrnia a Podválka (vedúci je kr. Jozef Omylak), ako aj trojčlenná kapela z Pekelnika.

Do spišskej časti súboru vojdu štyri skupiny t.j.: 8 párov z Novej Belej a Krempach (vedúci kr. Ján Cervas), 8 párov z Jurgova (vedúci kr. Marcíncak), 8 párov z Vyšných Lapš (vedúci kr. Augustín Bryja) a 8 párov z Kacviny (vedúci kr. Jan Vojcik) ako aj päťčlenná kapela.

Bolo rozhodnuté, že jednotlivé skupiny budú nacvičovať raz týždenne vo svojich dedinkách, a každé dva týždne spolu v Jablonke a v Novej Belej. Spoločné skúšky obidvoch skupín súboru sa budú konať v Nowom Targu vo zvlášt ustanovených termínoch. Celok práce súboru bude viesť prof. Kazimierz Bogucki. Na porade boli ustálené aj otázky týkajúce sa vybavenia súboru hudobnými nástrojmi a krojmi.

J. J.

LAPŠANKA

Na volebnej schôdzi miestnej skupiny KSČaS v Lapšanke do popredia sa vysunula otázka organizácie súboru, samozrejme, popri diskusii o volebnom programi. Podmienky pre založenie súboru sú tu najmä preto, že riaditeľ školy Jerzy Janasz prisťibil širokú pomoc. Je potrebný iba inštruktor, ktorý by vedel slovensky a poznal program v tomto odbore. Všetci sútej mienky, že vznik súboru by prispel k aktivizácii miestnej skupiny a najmä mládeži. Vrávilo sa aj o nevyhnutnosti kúpiť televízor pre miestnu klubovňu. Bol zvolený nový výbor MS KSČaS v Lapšanke.

NAŠA MIESTNA SKUPINA V LAPŠANKE

Naša miestna skupina má 49 členov. Schôdze konáme podľa potreby. Styridsiati z našich krajanov si predplácajú Život, ktorý radi čítajú. Mali sme aj divadelný krúžok, ale tento rok, žiaľ, nepracuje. Mária Šoltýsová, režisérka, slúbila, že činnosť krúžku obnoví. Klubovňu máme v prenajatej miestnosti.

Bolo by dobre, keby sme mali televízor, no nemáme možnosť, aby sme si ho kúpili. Počas kultúrnej sezóny v našej klubovni je rušno, pričadzajú starší krajania a mládež spoločne si pobesedovať. Boli by sme veľmi radi, keby sa naše deti mohli učiť slovenčinu.

Šme presvedčení, že novozvolený výbor MS bude aktívnejšie pracovať. Počítame tiež s pomocou z vyšších zložiek našej Spoločnosti. Z našej strany urobíme všetko, aby naša miestna skupina patrila medzi najaktívnejšie.

Dopisovateľ Života
(meno a adresa v redakcii)

DURŠTÍN

Miestna skupina KSČaS v Durštine je asi početne najmenšia na území Spiša a Oravy. MS pôsobí v dedinke medzi horami, ktorá vyzerá tak, akoby spadla z neba. Aj cesty sú neschodné, aj život je tu tvrdý. Ale aj v takejto situácii tu existuje organizačný život. Miestna skupina má jedenásť členov. Nedávno mali schôdzku, na ktorej zvolili nových funkcionárov a delegátov na obvodnú schôdzku i na celoštátny zjazd.

Tento malý kolektív sa v rámci svojich možností snaží pracovať, hoci to nie je ľahké. Ak by sme mali byť úprimní, musíme povedať, že ich činnosť spočíva v platení členských príspevkov, v čítaní Života a diskusii na schôdzach, ktoré veru nie sú prilis časté. Krajania z Durština stále čakajú na pomoc Spišského obvodného výboru KSČaS, lebo bez tejto pomoci, najmä po kial ide o inštruktáž a hmotnú podporu, prilis veľa nedokážu. Snívajú vlastnej klubovni, v ktorej by mali nejaký súbor, ktorý by pritiahol mládež.

O tom sa vravelo aj na volebnej schôdzi MS a krajania pritom dúfali, že tieto hlasy neupadnú do zabudnutia. Na tomto mieste pripomieneme, že k najaktívnejším členom MS v Durštine patria: Alojz Kubuš, Jozef Kubuš, Pavel Horník, Andrej Horník a Jozef Bigod.

PO DVOCH ROKOCH — PRIPOMIENKA

Už pred dvomi rokmi Obvodný výbor KSČaS na Spiši slúbil miestnej skupine v Durštine dotáciu na kultúrne účely (konkrétnie na kúpu gramorádia) vo výške 1 000 zlatých. Dodnes tento slub neboli splnený. Nejde nám iba o peniaze, hoci aj tie sú nám veľmi potrebné, ale o to, že v našej organizácii by sa nemalo slúbovať a potom sluby nedodržiavať.

Milí krajania z Obvodného výboru KSČaS na Spiši, pozrite našu situáciu v Durštine. Ked ideme na návštavu do Krempach alebo Novej Belej súme nadšení krajanským kultúrnym životom týchto obcí. Majú aj súbory, aj klubovne vybavené. A u nás, za kopcom? Sú ochotní, ale z prázdnego nikto nenaleje. Pomôžte nám niečo organizovať. Trochu záujmu o nás by azda mohol prejavoviť aj kultúrny inštruktor? Vieme, že cesta k nám je namáhavá a my nemáme ani len to súbežné gramorádio, aby sme zahrali na uvítanie. Slovensčina sa u nás nevyučuje. Jedným slovom trápia nás mnohé problémy, pri riešení ktorých očakávame vašu pomoc. Ráste teda odpovedať na naše durštinské SOS.

Dopisovateľ Života
(meno a adresa v redakcii)

NIŽNÉ LAPŠE

V Nižných Lapšoch bol zvolený nový výbor KSČaS (mená uverejnime zvlášť). Nižnolapšanskí krajania a obvodný výbor KSČaS na Spiši spájajú s volebou nových funkcionárov nádeje na rozchodné zlepšenie štýlu a obsahu krajanskej práce v tejto obci. Často sme písali, že v minulosti Nižné Lapše boli prikladom dobrej organizácie a kultúrnej práce dokonca pre celý Spiš. V poslednom čase sa to skončilo a iba tí módnejší krajania stále intervenovali, lebo sa im nepozdávalo toto „sladké ničerobenie“. Vinu na tomto stave majú aj nadriadené zložky KSČaS. Ale zdá sa, že je to už minulosť. Nový výbor je etižiadostivý, chce dobre pracovať a pripravuje už plány do budúcnosti. Ale potrebuje pomoc, hlavne čo sa týka dotácií na kapelu a na kultúrnu prácu. Dožadovali sa toho účastníci volebnej schôdzky. Medzi návrhami krajanov spomenieme ešte návrh týkajúci sa obnovenia zberok na slovenskú knižnicu.

Schôdza sa zúčastnili pozvaní hostia: ss. Lešniak a Szauder z OV PZRS, Nowak z prezidia ONV, Molitoris a Andrášák z ÚV KSČaS, Galuš a Bryja z Obv. výboru KSČaS.

Novozvolenému výboru MS KSČaS v Nižných Lapšoch želáme veľa úspechov v práci pri aktivizácii menšiny a celej obce.

VŠIMNÚ SI NÁS NADRIADENÉ ZLOŽKY KSČaS?

Naša schôdza v Nižných Lapšoch, o ktorej píše Život, bola dosť búrlivá, najmä v tej časti, v ktorej sme nastolili naše námetky proti Obvodnému výboru KSČaS na Spiši a proti ÚV KSČaS. Predsa všetci dobre vieme, že ani jedna miestna skupina sa nemôže dobre rozvíjať, ak nedostane pomoc. Našu obec a krajanov poznali, lebo mali dobrú dýchovku. Ale dýchovka iba na samotné zabezpečenie hudobných nástrojov potrebuje isté finančné prostriedky. Ale tu nejde len o peniaze. Nás divadelný krúžok sa vyznamenal na výstupoch, a nedostal ani len diplom. Ludia sú na takéto veci citliví a dlho nezabúdajú. Čo je však horšie, takýto fakt znechueje pre ďalšiu spoločenskú prácu. K tomuto by som mohol ešte dodať fakt, že nám nevrátili cestovné trovy po návštive slávnosti v Nedeci, atď., atď. Ale nechcel by som, aby sa volebnej obdobie nového výboru miestnej skupiny začínalo samými ťažnosťami. No jednako trváme na tom, aby sa staré veci vybavili a najmä, aby sme dostali pomoc pre rozhýbanie kultúrnej práce v tomto volebnom období.

Dopisovateľ Života
(meno a adresa v redakcii)

CIERNA HORA

Miestna skupina KSČaS v Čiernej Hore má 115 členov. Na volebnú schôdzku prišli mnohí hostia: s. Romankiewicz z prezidia VNV v Krakove, s. Szauder z OV PZRS v Nowom Targu, s. Nowak z prezidia ONV, kr. Andrášák z ÚV KSČaS, kr. Galuš z Obv. výboru pre Spiš. Prítomný bol aj riaditeľ miestnej školy Budz a učiteľ Jezierčák. Schôdzku viedol Milan Sebastian.

Krajania zhromaždení na schôdzke si vypočuli správu za

uplynulé obdobie. Miestna skupina v Čiernej Hore pracuje aktívne. Krajania sú obeťaví a veľa času venujú verejným otázkam, a to nie len v miestnej skupine, ale aj mimo nej (napr. svojpomocným práciam). Medzi najaktívnejších krajanov patria František Gogola, Mária Milanová, Alžbeta Heldáková, Andrej Kosut a samozrejme členovia výboru miestnej skupiny, ktorých všetci poznajú. Všetci členovia si predplácajú Život (117 exemplárov). Mnohí krajania, najmä mladí píšu redakciu o živote miestnej skupiny a obce. Pri MS je detský súbor, ktorý už mnogokrát vystupoval so spevom a tančami. Súbor vede profesorka Helena Budzová. Súbor má mnohých talentovaných členov, ako: Paulinu Milanovú, Helenu Kiernoziačkovú a Stanislava Kiernoziačka, ale okrem nich sa všetci veľmi usilujú a aktívne sa zúčastňujú na práci súboru. Ukažuje sa tu aj možnosť založiť súbor pre starších. Miestna skupina KSČaS v Čiernej Hore má vlastnú klubovňu, ktorú vede Andrej Milan. Žiaľ, je zle vybavená a jej program nie je na úrovni. Zatiaľ krajania sú odkázaní na vlastné sily a nápady. A v štyroch stenách klubovne sa ľahko vymysli niečo atraktívne. No jednako v klubovni je čisto, teplo a príjemne, a preto je tu vždy veľa krajanov. Diskutujú, hrajú rôzne spoločenské hry a zábavy, zaspievajú si, ale je to všetko, čo v daných podmienkach môžu robiť. A predsa otázka pozdvihnutia kultúrnej práce na vyššiu úroveň medzi krajanmi je živá. Dokonca by si chceli v obci vybudovať novú klubovňu.

Počas volebnej schôdzky v Čiernej Hore sa diskutovalo aj o všeobecných otázkach. Bola to predovšetkým otázka výstavby cesty v rámci svojepomocných prác, presnejsie povedané dokončenie tejto cesty tak aby sem konečne mohol prichádzať autobus PKS. Vrávilo sa aj o dokončení výstavby školy. Krajania by boli radi, keby sa v tejto škole deti učili aj slovenčinu.

Diskusné príspevky na schôdzke boli predchutne starostlivostou o pozdvihnutie úrovne kultúrnej práce, diskusia bola večná a všetci dôľžajú, že ich plány sa stretnú s uznaním a pomocou orgánov našej Spoločnosti. Mená krajanov zvolených do výboru MS a za delegátov uverejnime zvlášť.

ABY SA NEVRÁVELO, ŽE V ČIERNEJ HORE „CERT DÁVA DOBRÚ NOČ“

Písem vám, aby som sa vám postažoval. Naša miestna skupina pracuje dobre. Máme detský súbor, klubovňu v prenajatom dome, ale čo z toho, keď je v nej iba pár kusov zariadenia. A hoci sa tu schádzajú krajania (ostatne, kde sa majú schádzať), je to stále to isté: diskusie, nejaká pesnička, spoločenská hra, ktorú všetci poznajú. Čo by sa ešte dalo robiť, aby sa v klubovni všetci starší i mladší krajania cítili dobre? Je to problém číslo jeden.

Naši krajania vidia riešenie tejto situácie a stále „útočia“ na výbor MS, aby sa postaral o kúpu harmoniky a televízora u nadriadených zložiek Spoločnosti. Napokon harmoniku nám ÚV KSČaS slúbil už pred piatimi rokmi. Ale roky bežia a zanedlho sa snáď aj na tento súbor zabudne. Keby sme mali harmoniku, celkom iste by sa založil súbor staršej mládeže, ktorá ochotne kultúrne pracuje. Te-

Z ORGANIZAČNÉHO ŽIVOTA • VOL'BY V MIESTNYCH SKUPINÁCH

levízor by konkrétoval prácu klubovne. Dnes je to predsa „oblok do sveta“ — domáce kino a divadlo pre staršiu i pre deti.

Domnievame sa, že za našu dlhočasú prácu si zaslúžime väčšiu pozornosť, a to už aj preto, že harmoniky a televízory v našich miestnych skupinách na Spiši a Orave sú nijakou novinkou. Prečo teda Čierne Hora je na konci poradovníka? Azda preto, lebo je „čierne“? Alebo preto, že ešte stále nám tu chce cert vravieť dobrú noc!

Dopisovateľ Života
(meno a adresa v redakcii)

KACVÍN

Autobus sa zastavil uprostred dediny. Unavený dlhou cestou vystupujem. Überám sa dalej, obzerajúc sa zvedavo dookoľu. Po niekoľkých krokoch som sa však zostavil. Vedľa obchodu nad vchodom som si všimol neveľkú tabuľku: KLUBOVŇA KULTÚRNEJ SPOLOČNOSTI ČECHOV A SLOVÁKOV V KACVÍNE. Vchádzam dnu. Neveľká mestnosť je skoro úplne preplnená. Sú tu starší, sem-tam nejaká žena, no poväčšine mládež. Jedni čítajú, iní sledujú televízny program, zasa iní lústia krížovku. Sadám si. Môj spoluusediaci so záujmom číta akýsi článok.

— Prepáčte, — ozval som sa, — nemohli by ste mi povedať, niečo o vašej miestnej skupine, čomu sa tešíte, aké máte problémy, niečo o vašej kultúrnej a organizačnej práci.

— Nuž, — vráví krajan Pivovarovčík, — miestna skupina KSCAS v Kacvíne je pomerne veľká. Má totiž 219 členov. Všetci si riadne platia členské a všetci sú predplatiteľmi Života. A nielen oni. Lebo celkove Kacvinčania preplácajú 242 čísel. Pochopiteľne každý mesiac všetci netreplivo čakajú na nás krajanský časopis a čítajú ho priam od slova do slova. Každý si v nôme môže nájsť niečo pre seba. Skupina poriadala dva až trikrát do roka členské schôdzky venované najčastejšie otázkam organizačnej práce, správy klubovne, školstva atď. Keď sme už pri tej klubovni, tak ako vidíte, návštěvnosť je veľká, preto musíme podotknúť, že by sa zišla aj väčšia mestnosť. Klubovňa je v zime otvorená každý deň a v lete, keď sú súrne poľné práce, iba v nedeľu. Vedie ju František Siškovič a Anton Pivovarovčík.

Naša skupina sa aktívne podieľa na všetkých svojpomocných prácach v obci. Spolupracujeme s miestnou organizáciou PZRS, s roľníckym krúžkom a inými spoločenskými organizáciami. Medzi najaktívnejších členov patria: Jan Kubasek, František Siškovič, Ján Venit, Vojtech Pivovarovčík. Máme aj divadelný krúžok, ale tu musíme podotknúť, že s jeho prácou nie je všetko v poriadku. Chýba mu dobrý vedúci, organizátor, režisér. Podmienky pre prácu krúžku sú dobré, ba aj nadaných hercov máme hodne. Stačí, keď spomeniem takého Jozefa Galoviča. To je priam rodený Dibarbor. Ale sú aj iní. Ešte pred niekoľkými rokmi krúžok pracoval aktívnejšie. Vždy nacevčoval dve-tri hry do roka a jeho vystúpenie znamenalo v obci udalosť veľkého významu. Vystúpal aj po okolitých dedinkách a bez zveličovania môžem povedať, že každé predstavenie znamenalo veľký úspech. Myslim si, že dnešnému krúžku chýbajú aj dobré divadelné hry a práve v tom by sme čakali pomoc od Obvodného výboru, po prípade od Ústredného výboru KSCAS.

Mali sme aj tančený súbor, ale ten dnes, žiaľ, neexistuje. Hoci, keď sa tak zahľadím do

minulosti, súbor mal celkom peknú úroveň. Tak napr. Spišská svadba v jeho prevedení si získala uznanie divákov dokonca na vystúpeniach vo Varšave. Žiaľ, to patrí minulosti.

— Koncom decembra minulého roku ste mali volebnú schôdzku. O čom sa na nej najviac diskutovalo?

— Myslím, že bude najlepšie, keď si pozriete zápisnicu. Nastolilo sa hodne otázok a tam to všetko nájdete.

Skutočne som našiel...

Prvá vec, o ktorej sa na schôdzi diskutovalo, bola otázka výstavby školy a vôbec vyučovania slovenčiny. Problem je skutočne nalievavý. Deti sa totiž učia vo dvoch starých budovách, ešte vari z čias cisára pána. Triedy sú malé, tmavé, pri školách neexistuje nijaké vyhovujúce ihrisko, nehovoriač už o nejakej telocvični. Takáto situácia je nevýhodná aj pre učiteľov. Po skončení hodiny v jednej škole musia totiž ozlomkrky utekať, aby stihli na hodinu v druhej, a potom zase späť. Je to dosť čudné, už aj preto, že asi pred desiatimi rokmi bol určený stavebný pozemok pre novú školu a dodnes sa s jej výstavbou ešte nezačalo. Tačiato situácia má nepochybne vplyv aj na úroveň vyučovania vôbec v Kacvíne. Na hodiny slovenčiny chodí zatiaľ 21 detí a sú všetky predpolklady, že sa tento počet onejdiu zväčší.

Keď sme už pri tej výstavbe, bolo, by žiaduc podrobky sa v diskusii — aby sa čím skôr začalo aj s výstavbou obchodov. Neuspokojivý je aj stav, pokiaľ ide o výstavbu cesty. Svojpomocné práce pri zakladaní kanalizácie a pri stavbe chodníkov cez dedinu pokročili veľmi ďaleko, vykonali sa základné práce pri oprave cesty Kacvín — Nedeca, ale sľubný välec a iné cestné zariadenia neprišli, ani neprichádzajú.

Veľa pozornosti sa v diskusii venovalo otázke miestnej dýchovky. Skutočne dnes tento súbor prakticky neexistuje. Nástroje hrdzavejú aj napriek tomu, že je istotne veľa záujemcov najmä z radov mládeže, čo by sa radi učili hrať na tých nástrojoch. Napriek všetkým ľahostiam dýchovky by predsa len mala obnoviť svoju činnosť. Vedľajšej zmýsel nespočíva iba v tom, aby vystupovala príležitosťne.

Bola nastolená aj otázka mládeže. Ziadalo sa, aby sa mládež aktívnejšie podieľala na prácach Spoločnosti. Do popredia záujmu sa dostala aj stavba športového ihriska. Zúčastnení navrhovali, aby Obvodný výbor vyriešil otázkou premietacieho prístroja, aby začal konečne slúžiť svojmu poslaniu. Padali návrhy, aby sa členské schôdzky poriadali častejšie a bol tu aj celý rad iných konkrétnych prípadom...

Toľko zápisnica. Nazdávam sa, však, že takýchto problémov má miestna skupina KSCAS v Kacvíne oveľa viac. Jedny sú väčšie, iné mené závažné. Jedno je však dôležité, aby sa nečakalo s iniciatívou, aby sa neobzeralo kymiek zo zvonka nepodá pomocnú ruku. Veľa otázok možno predsa vyriešiť vlastnými silami, ako napr. dýchová kapela, nejaký súbor alebo stavba športového ihriska. A práve tu by sa mala prejavíti iniciatíva mládeže.

J. S.

NEDECA — ZÁMOK

Na volebnej schôdzi miestnej skupiny KSCAS sa diskutovalo predovšetkým o volebnom programe UV KSCAS, o ktorom referoval úradujúci tajomník UV, krajan Andra-

sak. Zhromaždení sa plne vyslovili za podporu tohto programu pri praktickej činnosti miestnej skupiny a to isté odporúčali delegátom zvoleným na obvodnú schôdzku a celoštátny zjazd Spoločnosti. Na schôdzi zvolili nový výbor MS a delegátov (uverejne zvlášť).

Okrem toho sa v diskusii hovorilo o veciach všeobecného charakteru, ako napr. odškodené za škody spôsobené výstavbou cesty.

Čo sa týka organizačných otázok, bol predložený návrh, aby sa nový výbor MS postaryl o prídel televízora pre klubovňu MS.

Schôdzka sa zúčastnil prof. I. Nižný z predsedníctva UV KSCAS a krajan Galuš za Obvodný výbor KSCAS na Spiši. Schôdzku viedol kr. Štefan Milaniak.

JURGOV

Volebná schôdzka miestnej skupiny KSCAS v Jurgove prebiehala v znamení vecnej a úprimnej diskusie. Okrem členov miestnej skupiny, ktorí prišli v hojnom počte, schôdzke sa zúčastnili: predstaviteľ OV PZRS z Nowého Targu súdr. Szauder, predstaviteľ prezidia ONV s. Nowak a za UV KSCAS predsedá UV Ján Molitoris a úradujúci tajomník A. Andrašák.

Základným problémom boli nové perspektívy kultúrnej práce MS v súvislosti s predelením novej miestnosti pre klubovňu. Ako sme už písali, miestna skupina KSCAS v Jurgove dostala miestnosť po škôlke. Nová miestnosť klubovne KSCAS v Jurgove si však vyžaduje opravu, adaptáciu a zariadenie vhodné pre kultúrne požiadavky krajanov. Naši krajania z Jurgova sa zaviazali, že tieto práce urobia. Taktôž Jurgow bude mať klubovňu, lebo hoci vlastníkom bude miestna skupina Spoločnosti, budú ju využívať všetci. Z toho má radosť najmä mládež. Známy ľudový umelec Gombóš bude mať v klubovni stálu výstavu.

Potom sa diskutovalo o otázkach spojených s výučbou slovenčiny. Podľa rodicov žiaľ, že výučba slovenčiny je v dôsledku nedostatku výučebných materiálov ako cement, tehly, kvádre a iné. A. Skupinu sa zaobrala aj otázkou výstavby mliekárne, ktorá je významnou miestnemu obyvateľstvu. Krajan František Chalupka sa zaobral polnohospodárskymi otázkami...

Nakoniec na schôdzi sa vyslovilo na potravinárskom obchode, ktorý je malý a zle zásobovaný. Tvrdo sa, že GS v Bukowine sa nestará o Jurgov a o rozvoj obchodnej sieťe v tejto obci. Súdr. Szauder, zástupca OV PZRS, označil zhromaždeným, že táto otázka je v okrese známa a že bola krajky Jurgova majú byť zanedbano.

Súdr. Szauder zdôraznil, že schôdzka bola živá a diskusia úprimná, že na poprednom mieste boli otázky harmonického spoluzitia občanov poľskej a slovenskej národnosti v Jurgove. Ďalej pochválil výsledky, ktoré dosiahol miestny súbor piesní a tančov a vyjadril uspokojenie z dobrej spolupráce MS v Jurgove s príslušnými orgánmi.

V Jurgove bol zvolený nový výbor MS, delegáti na obvodnú schôdzku a na zjazd. Mená novozvolených funkcionárov uverejne zvlášť.

FRIDMAN

Konala sa už volebná schôdzka miestnej skupiny Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov vo Fridmane. Schôdzka sa zúčastnil súdr. Jozef Nowak, prvý tajomník OV PZRS v Nowom Targu, Ján Molitoris, predsedá UV KSCAS a Augustín Andrašák, úradujúci tajomník UV KSCAS.

Na základe zápisnice z volebnej schôdzky a výpovedí člena výboru MS krajaná Jána Prelicha pre našu redakciu prinášame čo-to o práci a problémoch tejto miestnej skupiny, ktorá má 80 členov a na predvolebnej schôdzke sa do tejto organizácie prihlásili ďalší jedenáct členovia. Podľa výpovede krajaná Jána Prelicha najaktívnejšími členmi vo Fridmane sú: K. Prelich, F. Plewa, J. Prelich, E. Kutomia, P. Hlavač a ďalší.

Kultúrny život vo Fridmane sa sústredí v klubovni, ktorá je v súkromnom dome kr. Karola Prelicha. Krajan Prelich je aj vedúcom klubovne, kde sa schádzajú starší i mladší občania, hrajú spoločenské hry, spoločne sledujú televízne programy.

Na volebnej schôdzi krajania nastolili otázku založenia divadelného krúžku a hudobného súboru. Ochotníci sa tu nájdú, ale bez pomoci Obvodného výboru a UV veľa asi nezmôžu. Aby súbory mohli začať pracovať, potrebujú hudobné nástroje a vhodný diademálny repertoár. Samozrejme, obidva súbory by potrebovali odbornú pomoc kultúrneho inštruktora.

Na tejto schôdzi Jan Brynczka, tajomník MNV vo Fridmane, navrhoval, aby hudobný súbor nacvičoval na nástrojoch, ktoré vlastní haličský sbor. Určite je to pomoc, ale situácia súborov v budúcnosti, ak majú dobre pracovať, nerieši.

V diskusii prehovoril aj súdr. J. Nowak, prvý tajomník OV PZRS, ktorý zaujal stanovisko k diskutovaným otázkam a podrobne sa zaobral problémami týkajúcimi sa tejto obce.

Na schôdzi zvolili nový výbor, delegátov na 4. celoštátny zjazd a dopisovateľa Života (mena novozvolených funkcionárov uverejne osobite).

Novozvolenému výboru a všetkým krajanom vo Fridmane želáme veľa pracovných úspechov a dífame, že o súboroch, ktorých založenie krajania navrhli, budeme môcť čoskoro písat.

ZELOV

Dne 20. února roku 1970 sa konalo v presidiu PRN v Belchatowě zasedání kultúrnej komise, na némž byla projednávaná kultúrni a osvetová činnosť Kultúrní společnosti Čechů a Slováků — Místní skupiny v Kucově.

Predsedá skupiny krajan Edmund Pospišil prednesl zprávu o činnosti skupiny od jejího založenia až po dnešek. Po jeho vystúpení sa vyvinula diskusia, ktorá sa zúčastnil také predsedov Obvodného výboru Jan Nowak, ktorý načrtal rozvoj Společnosti.

Skupina v Kucově se úspešně rozvíjí, proto kultúrní oddelení PPRN v Belchatowě priblížilo, na návrh okresného tajomníka PSDS, všeobecne pomoc jak hmotnej tak i finančnej aby byl zajištený širší rozvoj kultury a osvety v oblasti Kucová a sousedních vesnic.

Obvodný výbor ze Zelova se vynasnaží, aby kucovská skupina prekonala současnú potíž, že a byla v budoucnosti priblížená úspešné práce na úseku rozvoje kultury v českém mimozelovském prostredí.

Waclaw Luščiński

ČITATELIA REDAKCIÁ

ČIERNA HORA

Už roku 1966 sme spoločne začali stavať cestu. Minulý rok sme skončili úsek z Tribša do Čiernej Hory. Sú to asi 3 km. Tento rok sa občania našej dedinky zaviazali odpracovať 205 000 zl. v rámci svojpomocných prác, čiže na jedného občana pripadne 20 pracovných dní. ZDL v Nowém Targu nám poskytol pomoc asi 50 000 zl. a MNV z Čiernej Hory nám daľ 45 000 zl; na dokončenie našej cesty celkovo treba asi 300 000 zl.

Občania našej dedinky už v zime začali privázať kamene na túto cestu. Je to veru veľmi ťažká práca, lebo kamene sa musia dovázať zo vzdialenosť asi 4 km a treba ich asi 100 m³. Občania sú však toho názoru, že keď už torču urobili, urobia aj ostatné, aby sa cesta dokončila a aby do našej obce mohol prichádzať autobus.

M. A.

STRETNUTIE S POSLANCOM

Dňa 15. februára 1970 prišla do Novej Belej na stretnutie s voličmi poslankyňa Sejmu PER Helenou Walickou. Stretnutie sa zúčastnili s. Body, zástupca predsedu prezidia ONV v Nowém Targu, Anna Mogielska, člena prezidia ONV v Nowém Targu a kr. Silvester Moš, predsedu MNV v Novej Belej.

Krajan František Bednárik, richtár privítal zhromaždených. Kr. Silvester Moš v krátkom prejave zdôraznil úspechy dosiahnuté občanmi pri realizácii programu Fronty národnej jednoty. Dalej hovoril o výstavbe cesty Nová Bele — Bialka Tatrzanska, na ktorej občania pracovali a nadáľ budú pracovať v rámci svojpomocných prác. V diskusii prehovoril aj kr. Andrej Skupin, ktorý sa zmienil o potrebe dodávok väčšieho množstva stavebných materiálov ako cement, tehly, kvádre a iné. A. Skupin sa zaobral aj otázkou výstavby mliekárne, ktorá je veľmi potrebná miestnemu obyvateľstvu. Krajan František Chalupka sa zaobral polnohospodárskymi otázkami.

POL'NOHOSPODÁRSKE OTÁZKY

Pre rolníkov, chovateľov dobytka, je jar najťažším obdobím. Cez leto, počas ktorého sme zaznamenali veľmi málo zrážok, krmovinové ťažkosti sa znásobili. Na Spiši a Orave klimatické podmienky boli sice oniečo lepšie ako v iných oblastiach Poľska, no jednako treba v najbližšom ob-

PLNOHODNOTNÉ KRMIVÁ NA DÔNOVI

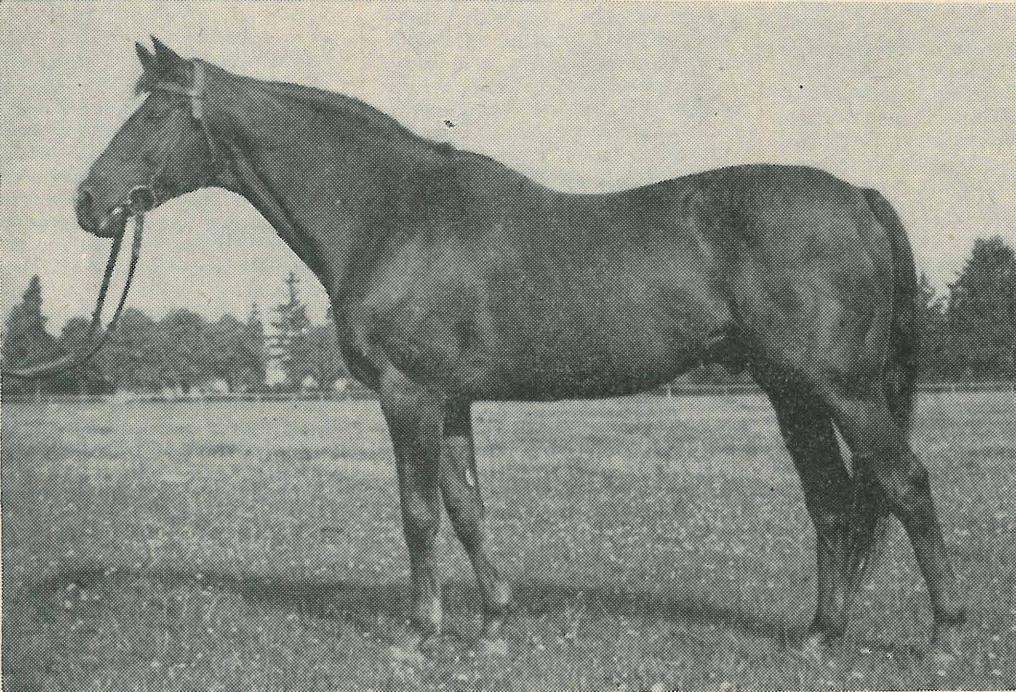
dobí využiť možnosti, ktoré poskytuje štát, lebo to vo veľkej miere bude rozhodovať o hospodárskych výsledkoch tohto roku.

Preto sa odporúča, aby v súčasnej komplikovanej krmovinovej situácii každý rolník skér než sa rozhodne, že nebude kupovať plnohodnotné krmivá, dobre si to uvažil. Treba povedať, že ak si rolník kúpi plnohodnotné krmivá, nedostane bonifikácie pri kúpe minerálnych hnojív. Ak

si vôbec nekúpi plnohodnotné krmivá, tie-to bonifikácie činia 40%, keď kúpi viac ako 50 kg plnohodnotných krmív, činia 30% a pri kúpe od 50 do 70 kg plnohodnotných krmív tieto bonifikácie sú 20%. No jednako v prípade nedostatku krmív straty v chove sú neúmerne vyššie a nevyrovňajú sa bonifikáciám poskytovaným pri nákupu hnojiv. Práve preto, každý rolník by si mal dobre uvážiť, čo sa mu lepšie vyplatí. Odporúča sa, aby rolníci podľa možnosti čo najväčšmi využívali prídeľ plnohodnotných krmív najmä pre dobytok a ošípané. Zvýšené dávky plnohodnotných krmív v najťažších mesiacoch, čiže v apríli a v máji, umožnia udržať zvieratá v dobrom stave a nespôsobia pokles počtu zvierat v gazuďstvách.

Keď budeme počítať, musíme si uvedomiť, že dobytok a ošípané zle krmene počas týchto dvoch jarných mesiacov prinášajú straty, ktoré sa iba ľahko dajú nahradíť dokonca aj v letných mesiacoch, keď je viac krmív. Namesto toho, aby dobytok dával viac mlieka a priberal na váhe, zvýšené množstvo krmív ide na zlepšenie celkového stavu a zdravia zvierat.

(pd)

Kobyla z chovu koní v Kozienicích, ktorá se jmenuje Violetta, se těší velkému zájmu. Kromě toho, že skočila do výšky pries dva metry, má rádu ďalších kladných vlastností. Našli sa kupci, ktorí za ni nabízeli takové množství dolarů, za ktoré by bolo možno kúpiť 27 traktorov nejvyššej kvality.

P.D.

DRUHY OVSA

V Poľsku sa ovos pestuje asi na 1 400 000 hektároch, čo je skoro 100% celej obsiatej plochy. Samozrejme najviac ovsy sejú v horských oblastiach, kde v niektorých okresoch je ovsy zasiaty dokonca na viac ako 35% pôdy. Ovos je jediným druhom obilia, ktoré sa darí vo veľkých výškach nad hladinou mora, dokonca vo výške 700 m n.m.

V poslednom čase bádať zmenšenie plochy, na ktorej sa sej ovsy, ale význam tejto rastliny aj nadáľ bude veľmi dôležitý. Ovos obsahuje veľké množstvá bielkovín a viac tuku ako iné druhy obilia. Ovos je vhodný najmä na krmenie a iba asi 3% produkcie ovsa ide na výrobu vložiek. Dokonca aj v horských oblastiach prestali piec ovsené placky, ktoré sa v medzivojnovo-om období pripravovali v mnohých hudočných, malorolníckych rodinách.

Na tomto mieste treba upozorniť, že popri ovsenom zrne veľkú hodnotu ako krmivo majú aj plevy a ovsená slama.

Hoci ovsy má mocný systém koreňov, ktoré využívajú ľahko dostupné potravy pre seba, je veľmi citlivý na dlhotrvajúce sucho. Ale pri dostatočných zrážkach a pri správnom hnojení zaistíme si vysokú úrodu aj na horšej pôde.

Ovos môžeme rozdeliť na dve skupiny a to: žlté a biele druhy, ktoré sa líšia farbou šupín zakrývajúcich zrno a v menšej miere aj radom rolníckych vlastností. Druhy ovsy pestované v Poľsku nelíšia sa ajako zvlášť množstvom úrody zrna a slamy, výškou rastliny, skorším dozrievaním a odolnosťou voči nemočiam a voči zvaleniu. Spomenieme tu „madzurowski“ druh ovsy, ktorý je určený na pestovanie v zvláštnych podmienkach.

Aké druhy ovsy má v súčasnosti k dispozícii naše poľnohospodárstvo?

Žlté druhy — majú menšie požiadavky na pôdu, ale ľahšie sa

zvalia a slabšie reagujú na väčšie množstvo hnojív, no zato lepšie znášajú sucho. V rokoch, keď je menej zrážok alebo v podmienkach menšej poľnohospodárskej kultúry môžu dávať lepšiu úrodu ako intenzívnejšie biele druhy. K žltým druhom počítame: „udyc zolty“ — je to univerzálny ovsy, ktorý dáva dobrú úrodu v celej krajine, „przebój II“ je druhom podobným „udyczovi žoltemu“, má však menej výdatné zrno.

Okrem týchto sa dopestovali druhy, ako: „bartek udyci“ — ktorý sa jeje najmä v pásmi veľkých dolín, čiže vo varšavskom, poznańskom a čiastočne zelenohorskom vojvodstve. V skupine žltých druhov je najodolnejší voči zvaleniu.

Novým druhom je „madzurowski“ ovsy, pre ktorý je charakteristické skoré dozrievanie, priebežne o 5 až 7 dní skoršie ako ostatné druhy. Dáva veľmi dobrú úrodu v horských a podhorských oblastiach, ale súčasne menej slamy.

V Poľsku sa pestujú aj isté druhy bieleho ovsy. Biele druhy sú odolnejšie voči zvaleniu a sú vhodné na pestovanie v priemerne intenzívnych podmienkach. No jednako biele druhy sú citlivé na suchu a neskôr dozrievajú. Majú väčšie zrno ako žlté druhy, ale pritom viac šupín. K bielym druhom patria: „biały mazur“, ktorý sa svele darí na severe krajiny, no dáva veľmi slabé výsledky v horských a podhorských oblastiach.

Roku 1964 z Nemecka dovezli biely ovsy „flamingweiss“. Vo všetkých oblastiach krajiny prináša vysokú úrodu zrna a slamy. Keďže dozrieva neskôr, nie je veľmi vhodný pre horské podmienky.

Toľko o ovse pre dnešok. Píšeme o ňom preto, lebo vieme, že na Spiši a Orave ešte dlho bude jedným zo základných pestovaných druhov obilia. Pestovanie ovsy by sa nemalo zanedbávať, vedľa krmovinové obilia je nesmierne hodnotný.

(pd)

ROL'NÍCKY KALENDÁR

MÁJ – KVĚTEN

pred opätným vypásaním musí vyrásť do výšky 10 až 15 centimetrov. Pasienky, na ktorých vypásame dobytok častejšie, majú oveľa nižšiu výdatnosť, keďže tráva nezačína rásť ihneď po vypásení, ale až za niekoľko dní. Musíme sa teda postarať o to, aby sme mali čo najmenej „mrtvých“ období, keď tráva nerastie. Na pasienkoch, na ktorých často vypásame dobytok, zanikajú chutnejšie rastliny, čo zhoršuje botanické zloženie rastlín. Z toho výplýva dôležitý záver: nesmieme zvieratá pásť chaotický súčasne na celej ploche pasienkov, ako sa to často stáva u súkromných rolníkov. S tým zároveň súvisí otázka správneho usporiadania pasienkov. Mnohí gazdovia určujú na pasienky malé kúsky pôdy na rôznych miestach, ba aj cesty, ktoré sa robia širšie, aby sa na ich okrajoch mohol pásť dobytok. Vieme, že na takýchto „pasienkoch“, ktoré skutočne pasienky pripomínajú iba pomenovaním, je nesmierne ľahko racionálne hospodáriť. Práve preto v mnohých gazuďstvach treba začať určením pôdy na pasienok. Veľmi často sa stáva, že keď zaoriešte rôzne kúsky polí pomenované pasienkami a upustíme od vypásania dobytka na polných cestach, ktoré sme predtým zúžili, aby stačili len na dopravu a keď namiesto toho určíme časť pôdy na skutočné pasienky, ktoré patrične obhospádáme a využijeme, dobytok budeme mať oveľa lepšie krmeny, aj keď plocha pôdy určená na pasienky bude taká istá alebo dokonca menšia. Keď sa rozdielne pre takúto změnu dosiahneme aj iný účinok. Jedna osoba v gazuďstve, ktorá sa zaoberala iba pasením, bude uvoľnená. Táto čin-

nosť sťahuje život na vidieku najmä deťom a starším.

Ak máme dobrý pasienok a nepríliš veľa dobytka, môžeme pásť dobytok priviazaný ku kolíkom. Kolíky podľa potreby premiestňujeme a tak zvieratá majú vždy čistú a sviežu trávu.

Na väčších pasienkoch a pri väčšom množstve dobytka sa vyplatí, keď rozdelíme pasienok na časti a dobytok na nich postupne vypásame.

Kedže trvalá ohrada na pasienkoch je pomerne drahá, môžeme použiť elektrickú ohradu, tzv. elektrických pastierov. Mnohé pasienky môžeme ľahko a rýchlo zlepšiť pohnutím. Hnojivá na lúkach a pasienkoch dávajú veľmi dobrý účinok. Pre hnojenie pasienkov má najväčší význam dusík. Na mineralné pôdy sa odporúča 100 kg čistého dusíka. Dusíkom hnojime v niekoľkých termínoch po vypásaní. Draslik je nevyhnutné potrebný najmä na piesočnatých a rašelinových pôdach. Dávame asi 80 kg čistého draslika na jeden hektár. Fosforené hnojivá sú potrebné pre takúto změnu, dosiahneme aj iný účinok. Jedna osoba v gazuďstve, ktorá sa povrch dôkladne vypořádala s hnojivom, bude uvoľnená. Táto čin-

nosť sťahuje život na vidieku najmä deťom a starším.

O pasienky sa musíme dobre staráť. Zakaždým po vypásení určitej časti skosíme trávu, ktorú zvieratá nezjedli a výkaly dobytka treba rozhodiť a povrch dôkladne vypořádala.

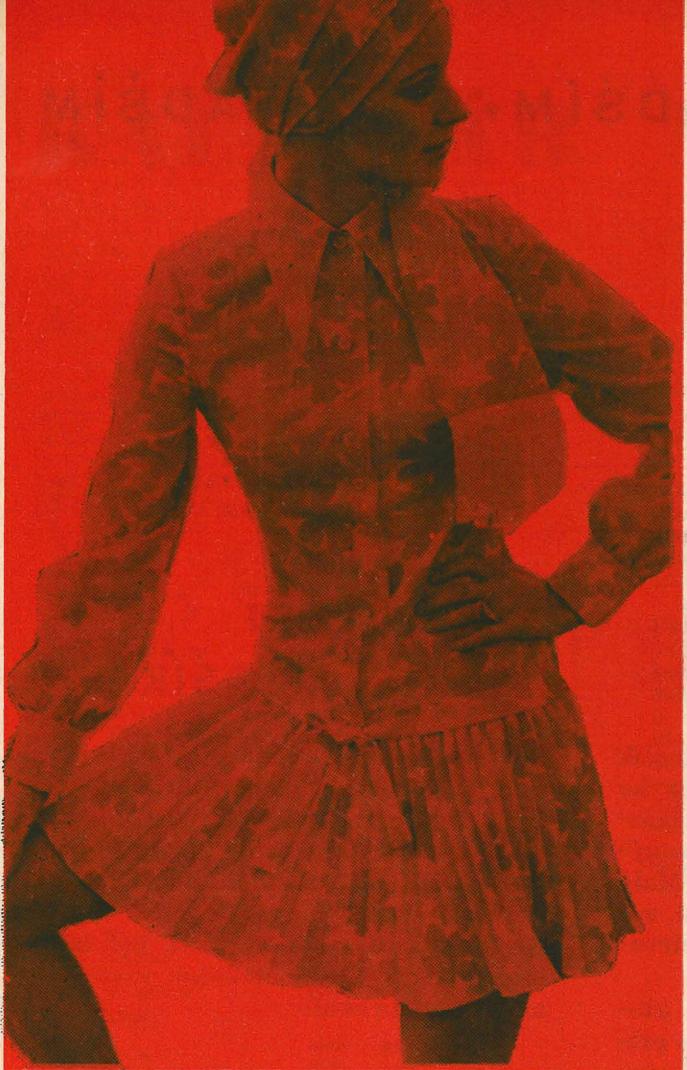
S.D.

V máji končíme sadie zemiaky. Sejeme miešanky motýľovkvetých rastlín na krmivá, kukuricu a iné krmné rastlinky. Jariny hnojíme počas vegetácie dušikatími hnojivami (liadok amonný). Na zemiakovom poli rozrušujeme kôru zaschnutej zeme a kličiacu burinu ničíme pomocou brán. Zemiaky okopávame, keď majú 20centimetrovú vňať. Musíme obrobiť aj medziriadky v cukrovej a kŕmnej repe a repu treba preriediť. Dôležitou prácou je chemický boj s burinou v obili. Takisto treba bojovať s pásavkou zemiakovou. Ovocné stromy a kríky postriekame (keď majú zelené púčiky, ružové púčiky, kvet a po odkvitnutí). Nesmieme veľký význam máť vybiehlenie maštalí a kurínov.

Začiatkom mája dobytok vychádza na pašu. Ako správny termín vyhánania dobytka na lúky môžeme označiť obdobie, keď zakvitnú čerešne. Ak sú pasienky suché, môžeme s pašou začať aj skôr. Nesmieme, prirodzene, zabúdať, že spočiatku dobytok nechávame na pasienkoch iba niekoľko hodín denne, aby si zvykol na zelené krmivo. Ak túto zásadu nedodržíme môže to mať neprijemné následky; dobytok dostáva hnačku a dojivost na isté obdobie poklesne.

Kravy, ktoré sú na dobrých pasienkoch, môžu dávať 20 až viac litrov mlieka denne bez dodačkých plnohodnotných krmív. Aby sme však takúto dojivost dosiahli, pasienky musia byť správne pohnojené a pestované.

Správne využívanie pasienkov spočíva v takej organizácii pasenia, aby sa zvieratá na vypasené miesto vracať v istom časovom odstupe. Tráva

Velmi moderné letné šaty pastelovej farby. Na hlave šál z tej istej látky zakončený mimoriadne modernými v tejto sezóne strapcami

VYCHÁDKOVÉ ŠATY

Celkom iste potrebuje každá žena, bez nich sa nezobíde. V nich môžete ísť do divadla, na meniny, na viac alebo menej oficiálny večierok, do zábavného podniku zatancovať si. Musíme si teda dať ušít malé univerzálné vychádzkové šaty. Malé preto, lebo tiež šaty by mali byť skromné, jednoduché, nenápadné. Univerzálné, teda také, ktoré by sme mohli nosiť večer na rôzne príležitosti, meníme iba bižuteriu, ktorá túto sezónu je veľmi dôležitá.

Vychádzkové šaty, ktoré navrhujeme, sú vlnené, ale niektoré z nich si môžete ušiť aj zo žakardového hodvábu alebo z diskretného brokátu (večerné košeľové šaty). Rukávy môžu byť dlhé, s manžetami alebo rozšírené tzv. „popské“, ale môžete si ušiť aj šaty celkom bez rukávov, alebo s krátkymi rukávmi. Pri večerných a vychádzkových šatách výstrihy sú malé, najčastejšie do tvaru V, alebo okrúhle pri krku. K takým šatám nosíme dlhé šnúry perál a korálov, dlhé reťaze popretkávané korálmi a veľké prívesky na retiazkach.

Vychádzkové šaty nemusia byť čierne. Každá farba je dobrá, ak nám slúsi.

Na návštěvu na meniny do divadla nenahraditeľné bez ohľadu na vek a postavu sú: skromné ku ktorým nosíme doplnky moderné práve v tejto sezóne. Tu sú niektoré modely. Môžete si ich ušiť z vlny, anilany, elany a hodvábu.

JEDNA DRUHEJ RIEKLA

Žena, ktorá kogi môže jest skoro všetko. Jedlo malo by byť čerstvé a rôznorodé. Nakolko kójaca žena vytvára asi 1 liter mlieka denne a toľko pije dieťa, mala by okrem normálnej stravy piť ešte asi jeden a pol litra mlieka denne, aby kryla nielen svoje požiadavky ale aj dieťa.

Ak žena, ktorá kogi je náklonna na tučnotu, čo má zlý vplyv na vytváranie mlieka (zniuje sa množstvo mlieka), mala by obmedziť vo svojom jedálnom lístku múčne jedlá (chlieb, slíže), ovocie a zelenina mali by byť však súčasťou každého jedla. Neodporúčame cesnak, ktorý mlieku dáva nepríjemnú príchuť a vôňu, ako aj jedla, ktoré spôsobujú vytváranie plynov (fazuľa, hriach, čierny chlieb). Práve preto v úvode sme napísali, že žena ktorá kogi môže jest skoro všetko.

Okrem vitamínov, ktoré sú v jedlách žena by dodatočne mala používať vitamín A+D, C, B-complex alebo B₁ a B₂ — samozrejme podľa predpisu lekára.

Pripomíname, že žena ktorá kogi nesmie piť žiadem alkohol a nesmie fajčiť, lebo alkohol a nikotín sa dostávajú do mlieka (niektoré ženy pijú čierne pivo, aby mali viac mlieka, je to predstupok) a spôsobujú otrovanie organizmu dieťaťa. Majú zlý vplyv na jeho fyziický a duševný vývin.

* * *

Vrelé vám odporúčame, aby ste doma pestovali také rastliny ako žerucha alebo petržlen, ktoré sú bohaté na vitamíny. Pestovanie je veľmi ľahké, najmä žeruchs. Stačí ak obložíme tanier vo vode navlhčenou vatou na ktorú husto posypeme semená žeruchs. Jediná námaha pri pestovaní tejto rastliny je každodenné navlhčovanie vaty vodou. Po desiatich dňoch na vate mame hustú vrstvu zeleniny bohatej na vitamíny.

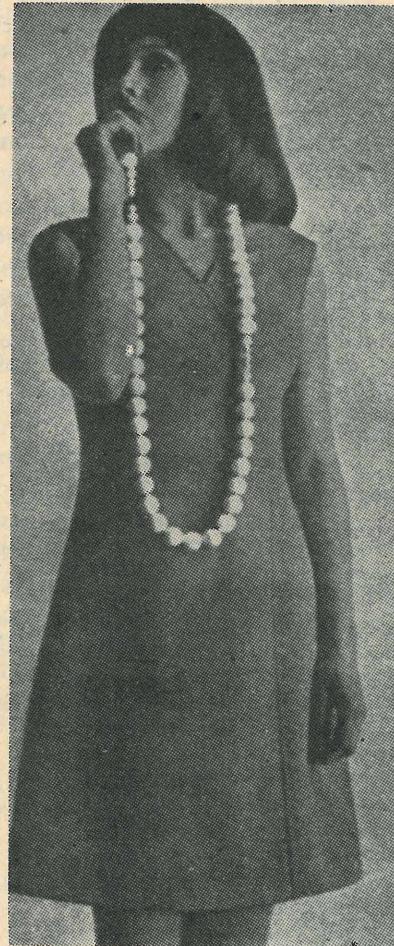
Ako môžeme žeruchu prípraviť? Predovšetkým ako šalát, môžeme ju tiež použiť spolu s inou zeleninou na prípravu šalátu, napr. s mrkvou, pórmou, zelerom atď. Deti majú veľmi radi obložené chlebíčky s údeninou alebo syrom, posypané drobno pokrájanou žeruchou. Veľmi chutne vypadajú aj zemiaky posypané žeruchou namiesto petržlenovej vŕiate, tak isto môžeme ju dať do polievky.

PRE KAŽDÚ ŽENU

Moderná „malá“ kľava a charakteristický výstrih, ako aj spôsob viazania šatky.

RIADKY DÔVERY

„Poradte mi, prosím — píše nám Hanka C. — som desať rokov vydáta, máme dve pekné detičky. Doteraz naše manželstvo bolo veľmi dobré, ale v poslednom čase môj manžel, ktorý pracuje v okresnom meste ako vodič, začal domov prichádzat čoraz neskôr, ba ani plat mi už celý neodovzdáva. Stáva sa, že domov prichádza v podnapatom stave. Obávam sa, že príčinou toho je iná žena. Jedna známa mi povedala, že videla môjho manžela v spoločnosti mladého, pekného dievčata.“

Milá Hanka! Predovšetkým nepočúvaj nijaké klebety, aj tak to nepomôže. Musíš však rozhodne

niečo podniknúť, vedť za manželstvo, najmä keď bolo, ako pŕíš dobre, sa vyplatí bojovať. Nesmies zabúdať na detí a na ich budúcnosť. Deti potrebujú otca. Iba vtedy môžeme vratieť o skutočne dobré výchovhe, ak rodičia spoločne vychovávajú svoje ratolesti. Z tvójho listu vyplýva, že si skutočne dobrá mamička, že sa snažíš dopriať svojim deťom všetko možné ale pritom zabúdaš na seba. Písala si nám, že sa ani nepamätáš, kedy si posledný raz bola u holíča. Teraz musíš trošku času i peňazí venovať sebe. Daj si ušiif aspoň jedny pekné šaty. Ale aj konfekcia je dnes už na peknej úrovni, môžeš si teda kúpiť aj hotové. Chod k holíčovi a daj si upravit vlasy. Bolo by dobre, keby si sú kúpila aj pekné domáce šaty. Potom popros susedku alebo niektorú príbuznú, aby na jeden večer vzali deti k sebe a pokus sa s manželom vážne porozprávať. Radíme však, aby si mu nerobila scény, to k ničomu nevedie. Rozumný rozhovor môže veľa vyriešiť a manžel si celkom iste všimne zmumu v tvojom zovnajšku. Hádam je to práve to, čo ho pritahuje k inej žene. Želáme ti úspech a dúfame, že sa všetko dobре skončí.

AUDREY HEPBURN

svetoznáma filmová herečka aj ked' je už vyše štyridsaťročná je šťastnou mamičkou synčeka, ktorý sa prednedávnom narodil. A. Hepburnová má už staršího syna z prvého manželstva.

ON

Muži sa obliekajú čoraz lepšie. Pánske košeľe sú krásne biele (nylonové), starostlivo volené kravaty, ponozky a topánky sú stále častejšie zladené s celkom. V poslednom čase aj pánska konfekcia je z roka na rok lepsia a pánska móda je teraz skutočne svedčná.

Namiesto tradičnej košeľe a kravaty veľmi moderné a praktické sú rôzne košeľové svetríky, najmä s vyloženým golierom. Mladí ľudia často nahradzujú klasické sako dlhým kabátikom zapínaným na gombíky alebo, ako vidieť na snímke, na zips.

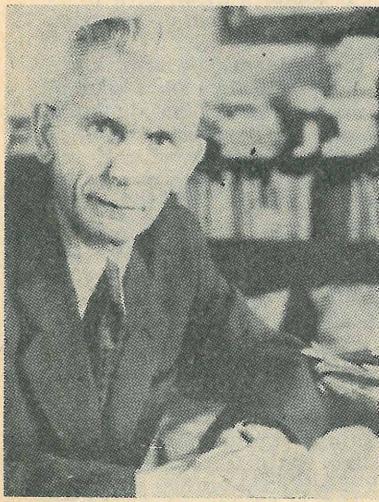

TEXTY SLOVENSKÝCH ĽUDOVÝCH PIESNÍ
PREZ ZELENÉ ŽITEČKO

PREZ ZELENÉ ŽITEČKO VODA TEČIE,
PREZ ZELENÉ ŽITEČKO VODA TEČIE;
AJ, ČO MNE, MÁ MILÁ,
HOLUBIENKA SIVÁ,
ČO MNE REKNE.
AJ, ČO MNE, MÁ MILÁ,
HOLUBIENKA SIVÁ,
ČO MNE REKNE.

AJ, ČO BY MNE REKNULA ŠUHAJOVI,
AJ, ČO BY MNE REKNULA ŠUHAJOVI;
PREPIL SOM ŽITEČKO,
AJ OVES ZELENÝ,
NA KORENI.
PREPIL SOM ŽITEČKO,
AJ OVES ZELENÝ,
NA KORENI.

SLOVENSKÍ SPISOVATELIA

FRAŇO
KRÁĽ'

FRAŇO KRÁĽ (9. marca 1903
v Barton (Ohio) v USA).

Dvojročný sa vrátil s mamou na Slovensko, detstvo prežil v Liptovských Smrečanoch. Vyúčil sa za tesára, no neskôr podarilo sa mu vyštudovať za učiteľa. Učil v Okoličnom, Kružne-Molnárke, Vyšnej Slanej, Modre-Piesku a v Bratislave, kde sa počas vojny zapojil do ilegálnej práce. Po oslobodení pracoval na Poverenictve školstva. V roku 1953 dostal titul národného umelca. Zomrel 3. januára 1953 v Bratislave.

„Do mestečka L. prišla chudobná matka s dvoma deťmi. Postavila sa na trhu a ponú-

kala svoje deti na predaj... Poznáme ju. Stojí tam opretá o telegrafný stôp, k nej sa túlia Mišo s Hankou. Matka ich chce predať. Nie preto, že by ich azda nemala rada, ale práve preto, že ich má veľmi rada. Jej materinské srdce už nemôže zniesť utrpenie nevinného detí. Preto sa ich radšej vzdáva..."

Tieto riadky možno poznaťe. Vybrali sme ich zo známej knížky Čenkovej deti. Dnes sa nám už takéto príbehy zdajú neuveriteľné. Ale voľakedy sa stávali. Takýchto Miškov a Haniek, Paľkov a Evičiek, ako boli Čenkovie, čo sa doma nemohli užívati, bol u nás veľa. Fraňo Kráľ nám vo svojej knížke iba pripomeral, aby sme na tie časy nikdy nezabudli, a my zasa veríme, že sa už nikdy nevrátia.

Fraňo Kráľ napísal viac prozaických i básnických kníh, mnoho z nich bolo pre dospelých (Cesta zarúbaná, Stretnutie, Jarnou cestou a ďalšie). Z tých, ktoré napísal pre deti, je umelecky najvyzrejšou a najpôsobivejšou poviedka Jano, o smutnom osude chudobného dedinského pastierika. Vyrástla zo spomienok na spisovateľovo vlastné detské roky, prežité v biedermeierovej dobe. V knihách Jano a Čenkovej deti podarilo sa Fraňovi Kráľovi umeleckou formou vyjadriť najzároveň najvážnejšie problémy jeho doby – ukázať nedôľenosť nedávnych spoločenských poriadkov. Vychádzajú v nových a nových vydaniach, sú základom pokrovkového dedičstva našej detskej literatúry.

NA VZDIALENEJ VENUSI

Po 130 dňoch letu dve sovietske automatické stanice Venusa 5 a Venusa 6 prekonali vzdialenosť asi 250 miliónov kilometrov a jemne prenikli do atmosféry Bielej planéty. Tento nový, veľký úspech sovietskej vedy umožní získať množstvo cenných informácií o planéte, ktorá sa najväčším podobom našej Zeme pokiaľ ide o veľkosť, ako aj vzdialenosť od Slinka.

Najdôležitejšou súčasťou Venuše je tzv. pristávací apparát. Počas posledných experimentov tieto aparáty klesali na pádloch dlhšie ako 50 minút, počas ktorých stroje posielali na Zem stovky cenných vedeckých údajov.

V časti sovietskej medziplanetárnej stanice Venusa 5, ktorá pristála na povrchu Bielej planéty, sa nachádzala medaila s portrétom Vladimíra I. Lenina.

SEDEM VLASOV

POVEST
O JÁNOŠÍKOVI

Raz blúdil ešte malý Jurko Jánosík po hore len tak bez cieľa. Cesta ho unavila a pretože vyšiel práve na krásnu čistinku uprostred hôr, bez rozmýšľania si ľahol na mäkký mach. Malý pramienok, ktorý nedaleko vytiekal, začal ho svojou piesňou uspávať. Netrvalo dlho a Jánosík zaspal.

Nadchádzal už večer, slnko sa klonilo k západu, keď sa k pramienku priblížili tri víly. Chceli sa občerstviť studenou pramenistou vodou. Aké však bolo ich prekvapenie, keď nedaleko prameňa našli pekného chlapca, ako si chutne spí. Víly, ktoré trávia celý svoj život v horách, nemajú vždy možnosť stretnúť sa s človekom, lebo sídlia v nedostupných horách a boja sa ľudskej zloby. Ale tu im nehrozilo nijaké nebezpečenstvo, lebo chlapec spal.

Ale nebolo to tak, ako si mysleli. Jánosík, keď ho premohla únava, skutočne zaspal. Ale prv, ako prišli víly k pramienku, zobudil sa a ležiac na mäkkom machu, obdivoval krásu zapadajúceho slnka. Keď videl prichádzat ženské postavy nadzemskej krásy, hneď si spomenul na rozprávky o vílach, a aby si mohol prezrieť tieto rozprávkové stvorenia, urobil sa, že spí. Víly, nadšené krásou tohto chlapca,

rozhodli sa, že ho obdarujú takým darom, ktorý by mu mohol slúžiť na celý život. Dali mu sedem čarovných vlasov, ktoré mu vložili za pravé ucho. V týchto vlasoch bola ukrytá veľká sila. V každom vlase bola sila jedného muža. Keď potom Jánosík vyrástol, bol taký mocný, že sa mu nevedel vyrovnáť nikto v celom okoli.

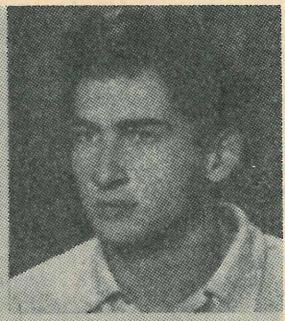
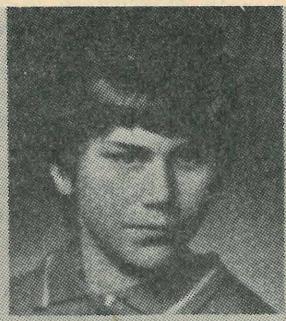
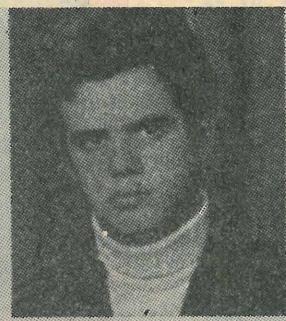

HÁDANKY

1. BEŽÍ NEMČEK CEZ DERAVÝ CHLIEVČEK.
2. LETÍ, DUDRE, PÍSKA, I DVERMI TRIEŠKA.
3. ČO JE TENŠIE OD VRETENICE A VYŠŠIE NEŽ VEŽA?
4. PREČO SNEH PADÁ?
5. PO ŠOM PADÁ SNEH?
6. AKÁ VODA SA DÁ NOSIŤ V RIEČICI?

ODPOVEDE Z. Č. 3/70
1. Slnený lúč. 2. Since. 3. Svetlo. 4. Nebo, hviezdy, mesiac. 5. Mesiac. 6. Mliečna cesta.

MÁME SPOLOČNÉ ZÁL'UBY

Milí čitateľia, ak by ste si chceli písat s ľuďmi, ktorých fotografie sme uviedli, pište im na ich adresy. Ti, ktorí zase majú iné záujmy a chceli by si písat a vymieňať si skúsenosti svojej zberateľskej väšne (známky, nálepky, cigarety, gramoplatne, pohľadnice a ďalšie), nech pošlú svoju fotografiu, napíšu vek, označenie záujmov a presnú adresu do našej redakcie.

Michal Šranka má 18 rokov, zbera rôzne písmá a fotografie spievakov a bigbandových skupín. Adresa: Ledomirov 8, okr. Humenné

Ljubinka Baršić má 19 rokov, zbera písma. Adresa: Jovana Rajtu 9, Beograd, Juhoslovázia

Branimir Tržković rád by si došiel s dievčami z Česko-Slovenska. Adresa: Gligorića 42, Krusevac, Juhoslovázia

Anna Mihaličková má 18 rokov, zbera fotografie spievakov, hercov a poľnohospodárov. Adresa: Rebdice 176, okr. D. Kubin

Dраган Николић rád by si dopisoval s dievčami z Česko-Slovenska. Adresa: Čedaj 2, 117, Krusevac, Juhoslovázia

KALENDÁR

APRÍL – DUBEN

1	STREDA Teodóra vých. sl. 5.12 záp. sl. 18.09
2	STVRTOK František
3	PIATOK Richard
4	SOBOTA Václav
5	NEDEĽA Irena
6	PONDELOK Vilhelm
7	UTOROK Rufín
8	STREDA Dionýz
9	STVRTOKE Mária
10	PIATOK Michal
11	SOBOTA Filip
12	NEDEĽA Július
13	PONDELOK Premyslav
14	UTOROK Valerián
15	STREDA Anastázia vých. sl. 4.40 záp. sl. 18.33
	vých. m. 11.30 záp. m. 2.52

MÁJ – KVÉTEN

1. PIATOK SVIATOK PRÁCE	9. SOBOTA Gregor
2. SOBOTA Anatol	10. NEDEĽA Izidor
3. NEDEĽA Antonína	11. PONDELOK František
4. PONDELOK Monika	12. UTOROK Dominik
5. UTOROK Irena	13. STREDA Robert
6. STREDA Juditá	14. STVRTOKE Bonifáč
7. STVRTOKE Eduška	15. PIATOK Zofia

SNÁR

VERITE SNOM? NIE? ANI MY NEVERÍME.
ALE PREDSA KAŽDÝ Z NÁS SA NIEKEDY
POZRIE DO SNÁRA, AJ KED TO POKLADA
ZA PREDSUDOK NASICH BABICIEK. KONEC-
NE VED JE TO IBA ZÁBAVA.

Automobil vidieť — dôležité novinky — vidieť prichádzať — úspech Bolest v ušiach mat — dozvieš sa nepekné novinky Bolest oču — nemoc v rodine Bolest zubov — blízka osoba ta zarmútí Čapica — vyvedieš nejakú hlúpost — stará — ziskas užnanie — nová — neúspech v práci Dravé zvierat vidieť — chráň sa pred úskokmi — byt ním ohrozený — životné nebezpečie Facka, dat ju niekomu — niekto ta klame — dostať — budeš v lieze spoločnosti — vidieť dávat — hádka a nepokoj Generál — vysoká návštěva, čest, uznanie Hlava holá — chráň sa pred hlúpostami — vidieť odrezat — spokojný život — veľká — budeš mať strach — s peknými vlasmi — budeš milovaný — vefa — nešťastie a podvody — mať zranenú — čaká ta tažká práca — odtiať vidieť — budeš sklamany — umývat — udeš pred neštastím — zveriata mat na sebe — chráň sa pred nerozumnými kúskami — niekomu inému odseknúť — budeš mať z niečoho prospech — obrátené nasadená — nerovnálosť — pekne učesaná — zbytočne sa namáhať — veľká a silná — štastie Invalida vidieť — hrozí ti úraz, nehoda — být ním — upokojiš sa Kaviár jest — nemoc Liek užívať — strata, ktorá bude opäť nahradená Mráz — dozvieš se nepríjemné správy Nechty dlhé na prstoch — pomoc v nudzi — veľmi krátke — smútok — si vytrhávať — bieda — si strihať — hádky, nepríjemnosti Oblek kupovať — štastie — mať čierny — smútok — mať biely — spokojnosť.

RADY • PORADŇA • RADY • PORADŇA • RADY

PRAVNÍK

KODEKS KARNY 1969

Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu (I)

Kodeks Karny w rozdziale XXI zawiera przepisy, których przedmiotem ochrony jest życie i zdrowie ludzkie.

Art. 148 § 1 dotyczy zbrodni umyślnego pozbawienia życia człowieka, za którą przewiduje karę pozbawienia wolności od lat 8 — 15, 25 lat pozbawienia wolności albo karę śmierci. § 2 tegoż przepisu reguluje uprzystępniany typ zabójstwa umyślnego, gdy sprawca działa pod

wpływem silnego wzburzenia usprawiedliwionego okolicznościami. Zabójstwo w takiej postaci zagrożone jest karą pozbawienia wolności od roku do lat 10. Uprzywilejowanymi typami zabójstwa umyślnego, za które ustanowiona przewiduje sankcje od 6 miesięcy do 5 lat pozbawienia wolności są nadto: zabójstwo dziecka przez matkę w okresie porodu pod wpływem jego przebiegu (art. 149) i zabójstwo na żądanie zabitego i pod wpływem współczucia dla niego (art. 150). Taką samą sankcję zagrożone jest nieumyślne spowodowanie śmierci człowieka.

W dalszych przepisach (art. 153 i 154) ustawodawca reguluje zagadnienie bezprawnego (wbrew przepisom ustawy) przeprowadzenia zabiegów przerwania

ciąż, przy czym rozróżnia się tu działanie bez zgody kobiety ciężarnej przy użyciu przemocy lub innego podobnego sposobu, zagrożone sankcją surowszą oraz działanie za zgódą tą kobiety — karane łagodnie.

Kwalifikowanie uszkodzeń ciała w nowym kodeksie różni się w dosyć istotny sposób od ujęcia w poprzednio obowiązującym kodeksie. Podczas gdy kodeks dotychczasowy znał 3 typy uszkodzeń ciała, kodeks zawiera podział na 2 kategorie uszkodzeń: ciężkie (art. 155) i inne. Sprawca ciężkiego uszkodzenia ciała jest ten kto zadał innej osobie uszkodzenie ciała polegające na:

a) pozbawieniu jej wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia,

- b) spowodowaniu innego ciężkiego kalectwa,
- c) spowodowaniu ciężkiej choroby nieuleczalnej lub choroby długotrwałej,
- d) chorobie zazwyczaj zagrażającej życiu, trwałej chorobie psychicznej, trwałej całkowitej lub znacznej niezdolności do pracy w zawodzie, trwałym poważnym zespoceniu lub zniekształceniu ciała.

Za czyn wywołujący tego typu skutki sprawca działający umyślnie może otrzymać karę pozbawienia wolności od roku do lat 10, zas sprawca działający nieumyślnie karę pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 3.

WITOLD FERFET

LEKARZ WETERYNARII

GRYPY KONI

W ostatnich miesiącach ubiegłego roku i styczniu roku bieżącego w wielu województwach naszego kraju grypa zaatakowała pogłówie koni. Jest to choroba bardzo zaraźliwa, wywoływana przez zarazek zwany wirusem. Grypa szerzy się okresowo, a kiedy się ukąże rozprzestrzenia się bardzo szybko i na dużych obszarach. Najczęściej kończy się ona pośmierśnie po upływie kilku dni, jednakże w pewnych okolicznościach może spowodować duże straty w postaci niezdolności koni do pracy oraz masowego ronienia kłaczy. Zakażenie grypy następuje najczęściej na skutek bezpośredniego zetknięcia

się chorego konia ze zdrowym. Z uwagi na to, że zarazek zawarty jest w dużych ilościach w wydzielinach chorych, zakażenie może być przeniesione również drogą oddechową, wraz z karmą, wodą do picia oraz ściółką. Choroba atakuje zazwyczaj wszystkie wrażliwe zwierzęta w okolicy. Wygaszała wtedy, gdy wszystkie konie przejdą grypę. Jako nosiciele zarazka wchodzą w grę także ogiery, które po wyzdrowieniu mogą przy kopulacji zakażać kłacze przez długie miesiące, a nawet lata. Przechorowanie zostawia w zasadzie długotrwałą odporność, prawdopodobnie na całe życie. Wszystkie objawy chorobowe dają się wytlumaczyć faktem, że zarazek gromadzi się we krwi. U zwierząt dobrze odżywionych i utrzymywanych choroba nie powoduje wystąpienia widocznych objawów. Zazwyczaj jednak powstaje zapalenie błon śluzowych oczu i jamy ustnej

a więc zaczernienie i wyski. W cięższych przypadkach, u koni mniej odpornych, może dojść do zwyrodnienia nerek, wątroby i serca, w płucach często występuje nieżytowe zapalenie.

Wyleganie choroby trwa od 3 — 7 dni a objawy zależą od odporności zwierzęcia. Czasem mamy do czynienia z bardzo łagodnym przebiegiem (u zwierząt dobrze odżywionych) i wtedy występuje tylko gorączka i tylko przez jeden dzień. Czasem po spadku gorączki może nastąpić osłabienie lub porażenie zadu, które samoistnie ustępuje. Im zwierze jest słabszego i gorzej odżywiane, tym objawy są groźniejsze. Temperatura skacze powyżej 40°C, pojawia się osławałość. Zwierzęta stoją obojętnie z przymkniętymi oczami. Przy zginianiu kończyny słyszy się trzeszczenie w stawach. Gorączka utrzymuje się 2-6 dni a potem spada do normy. Ponowny wzrost gorączki

wskazuje na powikłania. Oczy są zaczernione, występuje światłostrefa oraz izotok. Kaszel występuje rzadko. Kal początkowo jest wstrzymany, a stopniowo dochodzi do biegunki. Groźnym powikłaniem grypy jest zapalenie płuc, kończące się często śmiercią. Poza przypadkami o przebiegu bezobjawowym, choroba trwa zaledwie koło tygodnia, rzadziej 2-3 tygodni i kończy się powrotem do zdrowia. Jednakże im choroba trwa dłużej, tym i okres zdrowienia jest dłuższy. Po wystąpieniu pierwszych objawów należy chorego konia odosobnić zapewnić mu lekko strawną paszę, nie używać do pracy. Zawieszka bezwzględnie lekarza.

Należy pamiętać aby odkaźnicę stajnię po ustapieniu choroby. Do odkażenia stosujemy wapno chlorowane (3 kg wapna na 10 litrów wody).

H. MĄCZKA

ZUZKA VARÍ

DRŽKOVÁ POLIEVKA

Rozpočet pre 4 osoby: 400g držiek, 2 cibule, 2 strúčiky cesnaku, 1/2 lyžice hladkej mýky, mleté čierne korenie, rasca, majorán, červená paprika, soľ.

Očistené, umyté držky, cesnak, cibulú dáme do studenej vody a vrami asi 2 hodiny. Potom držky vyberieme, pokrájame na rezance a dáme do čistej osolenej vody opäť varí, kým nie sú mäkké. Z masti a mýky pripravíme ružovú zápražku, pridáme do

nej postrúhanú cibuľu, roztretý cesnak, papriku, rascu, majorán, mleté čierne korenie, poprážime a zalejeme vodou z držiek. Nakoniec pridáme uvarené pokrájané držky, necháme spolu ešte povariť a podávame.

DUSENÁ PEČEN

Rozpočet pre 4 osoby: 400 g pečenej stáči dusuť 10 minút, hovädzu dlhšiu. Pečen obahuje veľa hodnotných živín, ktoré by sa dlhou prípravou zničili, preto ju pripravujeme čo najkratším spôsobom.

Podávame so zemiakmi, mielenou zeleninou, šalátmi a komptómi, ryžou, širokými rezancami, cestovinou alebo s chlebom a uhorkou.

Bravčovú alebo telaciu pečen stáči dusiť 10 minút, hovädzu dlhšiu. Pečen obahuje veľa hodnotných živín, ktoré by sa dlhou prípravou zničili, preto ju pripravujeme čo najkratším spôsobom.

HOVÄDZIE NA SMOTANE

Rozpočet pre 4 osoby: 500 g hovädzieho mäsa zo stehna alebo sviečkovice, 1 lyžica masti, 1 cibulá, 2

bobkové listy, 10 zrniečok čierneho korenia, 2 dl smotany, 1 malá lyžička horčice, soľ, trochu cukru, 1 lyžica hladkej mýky.

Hovädzie mäso umyjeme a na rozpálenej masti zo všetkých strán opečieme. Potom pridáme pokrájanú cibuľku, bobkový list, korenie a prikrytie dusíme. Aby neprihorelo, občas ho podlejeme trochou horúcej vody. Počas dusenia osolíme. Mäkké mäso vyberieme, šťavu precedíme, pridáme do nej horčicu, trošku cukru, kyslú smotanu rozmiešanú s hladkou mýkou a povarieme. Nakoniec pridáme pokrájané mäso a necháme ešte asi 5 minút variť.

Podávame s makaronmi, jemnými haluškami alebo zemiakmi.

NEUMÍTE SI PORADIT S RŮZNÝMI POTÍŽMI A ROZČILUJÍCÍMI VÁS ZÁLEŽITOSTMI? NAPISTE NÁM NA ADRESU: REDAKCE „ŽIVOT“ WARSZAWA, AL. JEROZOLIMSKIE 37, I. p. ODPOVÍME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKACH NASEHO ČASOPISU A V DOPISECH.

ZIVOT

CZASOPISMO SPOŁECZNO KULTURALNE

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce. Ukazuje się około 15 każdego miesiąca. Redaguje Kolegium w składzie: František Bednářík, Cecília Biegunová, Augustyn Bryja, Adam Chalupec (redaktor naczelny), Vladimír Hess, Tereza Heteniaková, Marian Kaškiewicz (zastępca redaktora naczelnego), Ján Krišák, Lídia Mšálová, Ignác Nižník, Ján Ondica, Waclaw Lučiński.

Tłumaczenie i korekta jęz. czeskiego — Valerie Wojnarowska. Tłumaczenie na jęz. słowacki — Elżbieta Stojawska. Weryfikacja stylistyczna tekstu słowackiego — Eudoxia Skalická. Korekta jęz. słowackiego — Jan Szpernoga. Red. techniczny — Krystyna Tomczyk. Oprac. graf. — Joanna Deresz.

Nadesłanych rękopisów, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo „WSPÓŁCZESNE” RSW „PRASA”, Warszawa, ul. Wiejska 12, tel. 28-24-11, 28-22-31. ADRES REDAKCJI: WARSZAWA, AL. JEROZOLIMSKIE 37, TEL.: 21-15-41, 28-22-31. Prenumerata na kraj, roczną i kwartalną dla czytelników indywidualnych przyjmuje urząd pocztowy oraz listonosze. Czytelnicy indywidualni mogą dokonywać wpłat również na konto PKO nr 1-6-1000-20 — Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw „Ruch” Warszawa, ul. Towarowa 28. Wszystkie instytucje państowe i społeczne mogą zamawiać prenumeratę: kwartalną 6 zł, roczną 12 zł. Prenumerata za zleceniem wysyłki za granicę, która jest o 40 proc. droższa od krajowej, wynosi: kwartalna 4,20 zł, roczna 8,40 zł, roczna 16,80 zł, przyjmuje Biuro Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch” Warszawa, ul. Wronia 23, nr konta PKO 1-6-1000-24, nr tel.: 20-46-88. Egzemplarze numerów zdecentralizowanych można nabyć w Punkcie Wysyłkowym Prasy Archiwальной „Ruch”, Warszawa, ul. Nowomiejska 15/17, konta Nr 114-6-70041 VII O/M Warszawa.

Oddano do składu 24.II.70 r. Numer zamknięto 24.III.70 r. Druk Prasowe Zakłady Graficzne RSW „Prasa”, Warszawa, ul. Smolna 10. Zam. 381. K-85.

K 550 VÝRÖČÍ

HÀBOR

Jíz. první leta **XV.** století prinесla Čechům vlny neklidu a vzbouření. Od povědě na smrt Jana Husa, českého náboženského a společenského reformátora a velkého bojovníka za národní os-

vobození, který byl upálen na hranici z rozhodnutí kostnického koncilu a se souhlasem císaře Zikmunda Lucemburského, bylo zasleňení husitského kněžstva, které vyvrchoľilo všeobecnou revolucí lidu. Když na český trůn zasedl nenáviděný Zikmund Lucemburský vypuklo v Čechách husitské povstání, které vyústilo v mnohaletou válku.

Na území Čech vznikla řada husitských středisek, z nichž nejdůležitější bylo hradiště na vyvýšenině Tábor u Sezimova Ústí v jižních Čechách. Zde se shromáždili nejhorlivější reformátoři husitského hnutí, a na troskách starého hradiště vyrostla mohutná obranná tvrz. Když koncem března roku 1420, po vitézném boji u Sudoměře, přivedl do Táboru své houfy vynikající vojevůdce Jan Žižka z Trocnova, Tábor stal se skalopevnou baštou husitského vlasteneckého hnutí v Čechách.

Za Žižkova velení a také jeho ná-

stupeč kněze Prokopa Holého, šlo hutské vojsko od vítězství k vítězství. Radu let rozplýjelo prohusitské vojen- ske výpravy, které organizoval Zikmund mluv. Lucemburský hlavní z uzení německé říše s hmotnou podporou pa- peže. V letech 1427 — 33 husite přešli do protitoku. Jejich výpravy sahaly daleko za země české, přes Slovensko, na Slezsko — které bylo v rukou Zikmunda, do Německa, do zakarpatských oblastí a až do Gaštanáka.

AKTUÉLNÍ LITERATURA
pouze určitých zasad. Všichni si byli rovní a majetek byl společný. V čele Táborůvky stál kněz a ozbrojeným houfem veleli volení hejtmani. Přísná disciplína, která vladala v husitském vojsku a také nová válečná takтика, již používalo, byly na tehdejší dobu pokrokové a moderní. Nejúčinnější zbraní byly obřínové vozy. Byla to vlastně hradba z masivních selských vozů, spojených řetězy v řadu; na vozech pak stáli husitskí střelci, sudilečtí, cernipani, chráněni střenami vozů a vyvýšení vozovou podlahou, takže nepříteli s huny svými hrůznými zbraněmi — dlouhými tyčemi, na nichž byla zavěšena ostnatá koule „jezek“, nebo

háky, Jimiz strhavali nepřatele s koní. Dalšími zbraněmi byly dlonuhé kosy a sekery. Husité dosáhli dokonalé techniky. ~~na vlastovnou bradlavu~~ Stejně

a přesunout jinam. Také střelby - houfnice — byly umisťovány na vozech a tak se staly pohyblivými. Byla to vojenská škola, již v příštích desetiletích používaly všechny evropské armády.

Později vnitřní roztržka, způsobená skupinou feudálů a bohatých pražských měšťanů, kteří chtěli vyjednávat, měla za následek uvolnění svazek Táboru s jinými českými městy až skončila úpadku husitského hnutí. V bitvě u Lipan (30.V.1434) byli táborské poraženi vlastní šlechtou a výsledek tohoto bratrovražedného boje otevřel Zikmundovi Lužemburskémucestu k českému trůnu.

Až do roku 1547, kdy byl Tábor potrestán Ferdinandem I., za protihabsburský odboj konfiskací mnoha statků, se dá miut o značné prosperitě města. Ale to neměla být poslední pohroma, která město postihla. Táborští, jak přívřečci českých stavů v době stavovského povstání, se musejí sklonit po přírodním obléhání před císařským

vojskem, na konci trvalecice Vanků
roku 1648 byl Tábor podřízen Švédům, roku
1744 obsadil město Prusko.

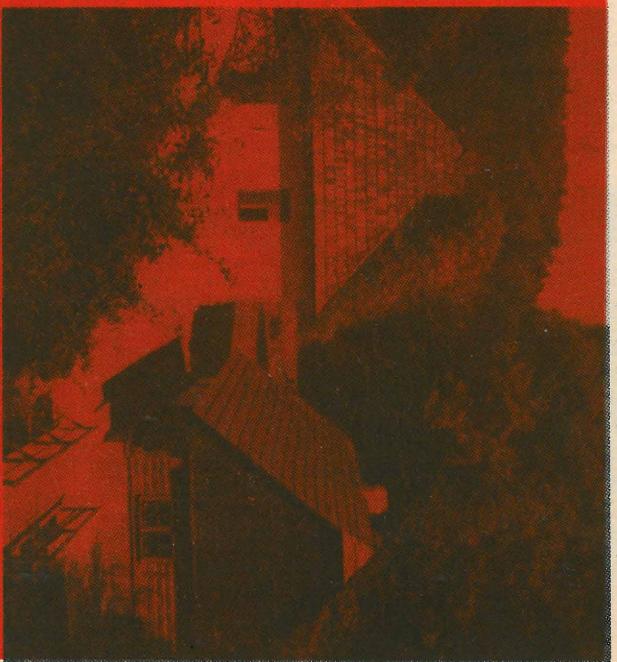
A fakt až teprve připojením do žé-
leznického sítě roku 1871 začal opět hospo-
dářský rozvoj města. Dnes je Tábor
významným střediskem jižních Čech
s celou řadou průmyslových závodů
vybudovaných převážně až po roce
1945.

Od března do června letosního roku
se budou konat v Táboře oslavy 550.
výročí jeho založení. Z celé rady pod-
niků, uspořádaných při této příležitosti,
stojí za zmínku vědecká konference o
významu husitského hnutí, festival díl-
vadelních her s husitskou tematikou,
výstava Tábor v literatuře, hudbě a
umění, dále výstava ilustrující rozvoj
města v období od 1420 do 1970 roku.
Za příkladem husitské tradice bude
uverejněna mírová výzva ke všem ná-
rodům světa ve věci společenské, ná-
rodní a rasové spravedlnosti. Tato výz-
va bude z Tábora zaslána OSN. Ustřed-
ní oslavu se budou konat v červnu t.r.
na Kozím Hrádku, který byl uтоčistom
Mistra Jana Husa.

A black and white photograph of a person's face, tilted back and looking upwards, framed by a circular border. The person has dark hair and is wearing a dark, high-collared garment. The lighting is dramatic, with strong highlights on the forehead and nose.

BABIČKA

Viktorčin splav v Babiččině údolí, místo, kde se odehrává děj Babičky

Božena Němcová, vlastním jménem Panklová, se narodila před sto padasáti lety (4.II.1820 ve Vídni zemřela v Praze 21.II.1862). Významná česká spisovatelka, v podstatě zakladatelka nové české literatury. Vypravěčský talent, využití lidových protků, hledání pravdy i znalost lidového prostředí a posíření sociálních prvků ji právem postavily do čela naší klasické literatury. Jsou známy její povídky *Dívčí bábkorky a pověsti*, *Slovenské pohádky a další*, ale proslula především *Babičkou*, z níž přinášíme nátek.

V babiččině světici jako v zahradě, kam se člověk obrází, všechno plno růží rezedy, říčenecí i květiny, něho rozmátnitého kvíček a mezi tím celé náruče duševních listů. Barrunka, Mančinka vžvou kytičky a Cilka veliký věnec. Na lavici u kamen sedí Adálka a chlapečci a odříkávají si přání.

Je Předvečer svatojánský, druhý den otevř svátek, slavností to v ranní dře děn. Ten den seval si pan Prošek své nejmilejší přátele na hostinu, to byl už celý jeho obyčej. Proto byl takový rámus po celém statku obyčejný; Vorša dříhla a smejíla, aby nebylo ani prásávání;

slyšet a vidě nesmí vidět. Barunka musí při večerí ustavěně mrkat a štouchat je, aby se dokonce ne-prozradili, a Bětka se jim potom posmívá, že jsou „slepíci třepky“.

Konečně je vše uděláno, přichystáno, i vnitře pe-číva se rozesla; služky ulichly, jen babička ještě pe-klapá zlichomanka po stolu. Zavírá kočky, zalivá jiskry v kamnech, rozpomenuc se, že se topilo také v peci na stráni, že by tam byla mohla nějaká jiskřička zušpat, nevěří ani své opatrnosti a jede se raději podívá.

Sultán a Tyrl na lavičce sedí; když vidí babičku, jaksi dodivení se na ni podívají; v tu dobu ona nebyrav venku, ale když že pohladi po hlavě, začnou se lichotivě okolo ní trič. „No, už jste zase činili na myší, vy hastrmani? To je vám dovoleno, jen se mi do chvílku nedobývejte,“ povídá jim, jdouc na stráni. Psi v datách za ní. Otevře pec, oparne šfourá po hrabáčem v popelu, a nevidouc ani jiskry, zavírá pec a jede nazpět. U lávky stojí vysoký dub; v rozložených jeho ratolestech sedí v létě drůbež.

ku nikde, Bětka dala druhé, paní pekla koláč a babička přinášela tu těstu, tu k peci, tu k druhé bezí; já bylo všechno třeba. Barunka prosila, aby babička zavolala Jana ven, že jim nedá pokojového a babička byl venku, naříkala Bětka a Vorsa, že s jím plete pod nohami. Vilém chtěl, by ho babička vyslychala, Adélka chytala ji za ruce, škemrající o koláč, a na dvore krákaly slépice, dívající se znamení, že chtějí na hrad. „Pro pána krále, vždy pak nemohu všechno na jednom posloužit!“ nazírala si ubohá babička. Tu volá Vorsa: „Pan domnívá!“ — Ptačáčky se zamknou, paní ukází, jestě tajemství získat má, a babička přikazuje dětem: „Ne potom, abyste tatínkovi všecko vyprávily!“ — Otec přichází na dvore, děti jdou mýt vstříc, ale když jim dává otec dobrý večer a pomaže se láze, zůstanou zaraženy stát, nevedl, co mají říci, aby nevyzradily tajemství. Adélka tatínkův mazánek, jde přece k němu, a když jí běže na rámce, říká mu: „Maminka peče s babičkou koláče, zítra bude tvůj svátek.“ — „No, po čírej,“ přetřknou ji chlapci slovo, „ty dostanee ne povědi to,“ — a běží založat maminky. Adélka zčervená, zaražená sedí no otcovu loktu, až konečně se pustí na pláče. „No, neplač,“ chlápkoli jí otec, „vždyť já to vím, že je můj svátek a že peče matka koláče.“ — Adélka si utře rukávem silně dívá se ale se strachem na matku, kterou chlapci vedou. Než ono se to všechno urovná a chlapci dovedí se, že Adélka něčeho nevyzradila. To tajemství ale všecky tři tak tlačí, že otec slyše nesmí

povzdech, tichounké septan a tipan. „O necem se
jím zdá,“ povídá si a ša dál. — Co jí opět za-
hrádky zastaví? Naslouchá libernému klokočání
dvou slavíku v zahradním křoví? Či nesouvislé
písni Viktorčině, která smutně od splavu zazívá?
Či se babička zahleděla na stráň, kde tolik svato-
jánských mušek, těch živých hvězdiček, se kmitá?